

4.3.5. Herbal ture, katuni i planinski vijenci Podgorice

Za svih šest područja Glavnog grada razviti sa LTO Herbal ture i mape, katuni i planinski vijenci Podgorice, do 10 kilometara trase godišnje, sa označenim mjestima i vidikovcima. Do kraja 2030. godine Glavni grad bi trebao imati do 50 km određenih ruta za Herbal turizam i promociju katuna kao specifikuma vezanog za Crnu Goru, uključujući i ture na planinskim vijencima Podgorice, u cilju jačanja ruralnog razvoja i agroturizma.

4.3.6. Medni put

Za svih šest područja Glavnog grada razviti sa LTO medni put i mape, do 10 kilometara trase, godišnje, sa označenim mjestima i vidikovcima. Do kraja 2030. godine Glavni grad bi trebalo da ima do 50 km određenih ruta za Medni put.

4.3.7. GPS obilježavnje uljanika

Ne postoji evidencija uljanika i košnica u Glavnom gradu i ovom inovativnom metodom u periodu do 2 godine nakon usvajanja strateškog plana, ovim projektom bi izvršili kompletnu evidenciju uljanika i pčelinjih društava na teritoriji Glavnog grada.

4.3.8. Vinske ceste

Za svih šest područja Glavnog grada razviti sa LTO mape za vinski turizam, do 10 kilometara trase, godišnje, sa označenim mjestima i vidikovcima. Do kraja 2030. godine Glavni grad bi trebalo da ima do 50 km određenih ruta za Vinske ceste.

4.3.9. Uvođenje modernih standarda i sistema (HACCP, ISO itd.)

Radi osiguranja bezbjednosti finalnih proizvoda, uvedene su i planirane su nove mjere podrške koje bi stimulisale uvođenje modernijih pristupa poput uvođenja HACCP sistema i ISO standarda. Planirana je podrška procesima predsertifikacije, sertifikacije ili resertifikacije, sa predviđenim uvođenjem standarda i sistema za do 5 kompanija godišnje, odnosno do 25 za petogodišnji period.

4.3.10. Formiranje lokalnih akcionih grupa (LAG-ova)

Kroz informisanje Opština sa kojima se graniči Glavni grad Podgorica, privatnim sektorom i poljoprivrednim proizvođačima, planirano je formiranje lokalnih akcionih grupa u cilju ulaganja u razvoj ruralnih područja i infrastrukturu kroz pribavljanje finansijske podrške iz EU fondova u iznosu i do 100%. Planirano je formiranje do 2 LAG-a sa susjednim opštinama godišnje, odnosno do 10 za period od 2026. do 2031. godine.

4.3.11. Lokalni sajmovi

Radi promocije poljoprivrede i ruralnog razvoja u saradnji sa nadležnim ministarstvom, Privrednom komorom Crne Gore ili NVO sektorom sprovesti organizaciju do 3 lokalna sajma poljoprivrede na nivou godine.

4.3.12. Čišćenje i održavanje kanala za navodnjavanje na teritoriji Glavnog grada

Kanali za navodnjavanje na području Podgorice datiraju od sredine prošlog vijeka i u jako su lošem stanju, a dio poljoprivredne proizvodnje zavisi od stanja istih, pa je preporuka da se ovim Strateškim planom, predvidi čišćenje kanala do 5 km godišnje.

4.4. Digitalizacija

Cilj digitalizacije Glavnog grada Podgorice jeste implementacija naprednih tehnoloških rješenja koja omogućavaju efikasnije pružanje lokalnih javnih usluga, veću transparentnost rada gradske uprave i poboljšanu interakciju između građana, privrednih subjekata i administracije. Fokus digitalne transformacije je na modernizaciji gradske infrastrukture, optimizaciji administrativnih procesa i razvoju digitalnih platformi koje omogućavaju građanima, preduzećima i investitorima brz i jednostavan pristup informacijama i uslugama u realnom vremenu.

U Glavnom gradu Podgorica može se valorizovati nekoliko resursa iz domena digitalizacije i koncepta pametnog grada. Ovi resursi obuhvataju različite sektore, uključujući infrastrukturu, podatke, ljudski kapital, tehnologiju i dr. Dobra pokrivenost mrežom velike brzine u posjedu postojećih operatora mobilne telefonije i Interneta na teritoriji Glavnog grada, kao i značajna pokrivenost optičkom mrežom Glavnog grada predstavlja značajan resurs. Proširivanje i optimizacija interneta velike brzine i 5G povezivanja može podržati brojne aplikacije za

pametne gradove, uključujući IoT uređaje, pametne mreže i analizu podataka u realnom vremenu.

Unapređenje gradskog centara podataka (Data centar Glavnog grada) i korišćenje usluga u oblaku može poboljšati skladištenje podataka, mogućnosti obrade i ukupnu efikasnost IT infrastrukture. Primjena senzora i Internet inteligentnih uređaja (eng. Internet of Things - IoT) uređaja za prikupljanje podataka u realnom vremenu o saobraćaju, kvalitetu vazduha, upotrebi vode i drugim kritičnim parametrima može poboljšati donošenje odluka i upravljanje resursima.

Kreiranje i održavanje platformi otvorenih podataka na kojima su različiti skupovi podataka (transport, upotreba energije, itd.) dostupni javnosti može podstaći inovacije i transparentnost.

Postojanje studijskih programa vezanih za IT na postojećim univerzitetima u Crnoj Gore, kao i rastući broj specijalizovanih obuka predstavlja dobru osnovu kada su ljudski resursi u pitanju. Razvijanje radne snage kvalifikovane u IT, nauci o podacima, sajber bezbjednosti i drugim relevantnim oblastima je ključno za održavanje i unaprjeđenje inicijativa pametnih gradova. Međutim neophodno je obezbijediti kontinuirano i cjeloživotno učenje. Takođe, ulaganje u obuku građana o digitalnoj pismenosti i vještinama može poboljšati njihovu sposobnost da efikasno koriste digitalne usluge, promovišući veću inkluziju i učešće.

Neophodna finansijska podrška za inicijativu za pametne gradove može se obezbijediti kroz grantove i finansiranja od nacionalnih i međunarodnih tijela, kao što je Evropska unija. Takođe, postoji mogućnost korišćenja javno-privatnog partnerstva za finansiranje i implementaciju projekata pametnih gradova, obezbjeđivanje održivog razvoja kroz zajedničke resurse i stručnost.

Kada je riječ o angažovanju zajednice, stvaranje platformi za angažovanje građana i povratne informacije može osigurati da se inicijative pametnih gradova usklade sa potrebama i preferencijama zajednice, podstičući osećaj vlasništva i saradnje.

Efikasnom valorizacijom ovih resursa, Podgorica može postići značajan napredak na svom putu ka tome da postane pametan grad. Svaki od ovih resursa, kada se strateški koristi, može doprinijeti stvaranju efikasnijeg, održivijeg i životnog urbanog okruženja. Ključ uspjeha leži u holističkom pristupu koji integriše tehnologiju, podatke i ljudski kapital dok njeguje saradnju između javnih, privatnih, akademskih i drugih zainteresovanih strana u zajednici.

U prethodnom periodu, Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom, sproveo je aktivnosti u cilju unapređenja usluga, kako bi iste građanima bile dostupne na transparentan i jednostavan način.

U oblasti omladinske politike, kreirana je i web stranica mladi.podgorica.me, čiji je osnovni cilj da mladima u Glavnom gradu na jednom mjestu pruži sve neophodne informacije kako o prilikama koje su im na nivou grada dostupne, tako i o kulturnim, sportskim i edukativnim sadržajima. Osim toga, donijeta je i nova Odluka o osnivanju i načinu funkcionisanja Omladinskog kluba Glavnog grada- Podgorice, kojim će se unaprijediti postojeći pravni okvir za funkcionisanje omladinskih klubova, kao mjesta na kojima mladi na kvalitetan način provode svoje slobodno vrijeme, kako u urbanim, tako i u ruralnim područjima Podgorice.

Nedostaci koji najviše utiču na kvalitet života građana u Glavnom gradu iz oblasti djelovanja Sekretarijata za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom, obuhvataju kako neadekvatnu infrastrukturu, u smislu potrebe za unapređenjem stanja puteva, životnog okruženja i prostora u nepristupačnim predjelima grada gdje građani funkcionišu, tako i nedostatak adekvatnih prostora, gdje bi se mladi okupljali, razvijali svoje vještine i znanja, te na najbolji način provodili slobodno vrijeme. U pogledu digitalizacije cjelokupnog sistema, najprije odjeljenja za građanska stanja, kadrovsku politiku te mjesnih zajednica, nedostaci se mogu tražiti u okviru postojećih administrativnih procesa, koji zahtijevaju vrijeme, zatim u ograničenom stepenu dostupnosti online usluga i rješavanja problema zajednice, te u okviru limitirane informisanost građana o dokumentima i procedurama koje su im neophodne radi ostvarivanja sopstvenih prava.

Digitalizacija kadrovske politike može značajno unaprijediti efikasnost upravljanja ljudskim resursima, poboljšati transparentnost i omogućiti lakši pristup informacijama. Ovaj proces može doprinijeti i valorizaciji različitih resursa u lokalnoj zajednici kroz bolje upravljanje i korišćenje dostupnih resursa. Nedostatak adekvatne digitalizacije sistema može se unaprijediti u prvom redu kroz digitalizaciju procesa zapošljavanja, odnosno kroz mogućnost online prijavljivanja, i praćenja statusa prijave, te eventualno uvođenje elektronskih obrazaca i dokumenata.

Ovi nedostaci predstavljaju ključne oblasti na kojima se radi a koji se dodatno nastoje otkloniti većim stepenom digitalizacije kojem će Glavni grad biti posvećen i u narednom periodu i čije adekvatno rješavanje će doprinijeti poboljšanju kvaliteta života građana i povećanju efikasnosti i transparentnosti u pružanju usluga. Osim navedenog, direktnim

uključivanjem, odnosno participacijom građana u pitanjima na lokalnom nivou koja ih se direktno tiču, kroz inovativne inicijative, omogućiće se kreiranje boljih pravnih okvira i propisa koji targetiraju lokalnu zajednicu.

4.5. Razvoj obrazovanja i zdravstvenih usluga

Glavni cilj razvoja obrazovanja i zdravstvenih usluga u Podgorici je unapređenje kvaliteta i dostupnosti ovih ključnih društvenih servisa. Iako glavni grad ne posjeduje direktne ingerencije nad obrazovnim i zdravstvenim sistemima, koji su primarno u nadležnosti nadležnih ministarstava, postoji značajan prostor za doprinos u smislu infrastrukturne podrške, implementacije tehnoloških rješenja, te poboljšanja uslova za korisnike ovih usluga. Strategija se fokusira na dva ključna aspekta: modernizaciju obrazovnih institucija i unapređenje zdravstvenih usluga.

4.5.1. Modernizacija obrazovnih institucija i uvođenje novih tehnologija u nastavni proces

Ova tačka teži ka integraciji novih tehnologija u obrazovni proces kako bi se povećala efikasnost učenja i dostupnost modernih edukativnih resursa. Cilj je stvoriti stimulativno okruženje koje promoviše inovacije i kritičko razmišljanje među učenicima i studentima.

Partnerstvo sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija: Saradnja u razvoju i implementaciji nacionalnih i lokalnih edukativnih tehnoloških projekata, kao i izgradnja, rekonstrukcija i modernizacija obrazovnih institucija tamo gdje usluga nije na zadovoljavajućem nivou.

Modernizacija infrastrukture: Investicije u opremanje učionica modernom tehnologijom, uključujući pametne table, digitalne laboratorije i IT opremu.

Programi obuke za nastavnike: Organizovanje treninga i radionica za nastavnike za korištenje digitalnih alata i metoda u nastavi.

Razvoj digitalnih kurikuluma: Kreiranje i implementacija digitalnih kurseva koji će biti dostupni i van tradicionalnog učionice.

4.5.2. Povećanje dostupnosti i kvalitet zdravstvenih usluga

Cilj je poboljšati kvalitet zdravstvenih usluga i učiniti ih dostupnijima za sve građane Podgorice, posebno fokusirajući se na modernizaciju zdravstvene infrastrukture i unapređenje servisa.

Koordinacija sa Ministarstvom zdravlja: Rad na zajedničkim projektima za poboljšanje zdravstvenih usluga, uključujući finansiranje i tehničku podršku.

Unapređenje zdravstvene infrastrukture: Izgradnja, renoviranje i opremanje zdravstvenih ustanova savremenom medicinskom opremom i tehnologijama.

Implementacija IT rješenja u zdravstvu: Digitalizacija zdravstvenih kartona, online zakazivanje pregleda i telemedicina.

Edukativne kampanje: Promovisanje zdravstvene prevencije i edukacije o važnosti redovnih pregleda i zdravog životnog stila.

4.5.3. Zajednički pristupi i saradnja

Formiranje radnih grupa i odbora: Uključivanje predstavnika ministarstava, lokalne samouprave i stručne javnosti u planiranje i implementaciju projekata.

Finansijske i logističke sinergije: Iskorištavanje zajedničkih resursa za finansiranje većih infrastrukturnih i tehnoloških projekata.

Transparentnost i uključivanje javnosti: Redovno informisanje građana, NVO i privrede o planovima i napretku, te organizovanje javnih konsultacija.

Implementacija ovih mjera zahtijeva koordinisani pristup i snažnu političku volju, ali predstavlja ključne korake ka podizanju kvaliteta života u Podgorici, pružajući bolje obrazovne i zdravstvene usluge svojim građanima.

4.5.4. Razvoj transportne i komunikacione infrastrukture

Razvoj transportne i komunikacione infrastrukture ključan je za privlačenje investicija, posebno u industrijskim zonama, specijalno određenim i infrastrukturno opremljenim prostorima namenjenim za razvoj različitih industrijskih aktivnosti. Ove zone obično nude brojne pogodnosti kako bi privukle investitore i olakšale poslovanje, uključujući povoljne uslove za zakup ili kupovinu zemljišta, pristup osnovnoj infrastrukturi (kao što su putevi,

struja, voda i kanalizacija), te često dodatne fiskalne i finansijske olakšice. S tim u vezi Vlada je pokrenula izradu lokalne studije lokacije **Central business district** koja će obuhvatiti prostor od 30 hektara. Prostor koji će obuhvatiti ovaj planski dokument nalazi se uz magistralni pravac M2 Podgorica-Bar, u zoni centralnih djelatnosti Zelenika, u zahvatu Prostorno urbanističkog plana Podgorica.

- Rekonstrukcija postojećih puteva u skladu sa važećim strateškim dokumentima (Prostorno urbanistički plan i Plan održive urbane mobilnosti): Unaprijediti kvalitet i bezbjednost saobraćajnica u skladu sa svaremnim trendovima i načelima održive urbane mobilnosti uz uravnotežen razvoj svih vidova prevoza.
- Razvoj javnog prevoza: Investiranje u efikasniji javni prevoz kroz modernizaciju sistema, uvođenje električnih prevoznih sredstava, poboljšanje ponude, povećanje frekventnosti, pristupačnosti i dostupnosti javnog prevoza, jačanje komunikacije sa građanima i slično.
- Unapređenje pješačke i biciklističke infrastrukture: Kontinuirano poboljšanje uslova za kretanje pješaka i korisnika bicikla kroz izgradnju nedostajućih i unapređenje postojećih pješačkih površina, njihovo prilagodavanje potrebama osoba sa invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti i izgradnja kvalitetne i dobro povezane mreže biciklističkih staza u skladu sa standardima.

Razvoj održivog javnog prevoza i aktivne mobilnosti:

- Proširenje mreže javnog prevoza sa novim, ekološki prihvatljivim vozilima (električni autobusi).
- Razvoj infrastrukture koji će podsticati građane da koriste aktivne vidove transporta (pješačenje, bicikla, trotineti i druga sredstva mikromobilnosti,).

Poboljšati energetska efikasnost u sektoru saobraćaja kroz: podsticanje upotrebe električnih, hibridnih i vozila napravljenih od prirodnog gasa, većeg udjela biogoriva, unapređenje javnog gradskog i međugradskog saobraćaja i uslova za aktivnu mobilnost (pješačenje, upotreba bicikla i mikromobilnost), standarda za efikasnost vozila, eko-vožnje, preusmjerenje kamionskog teretnog na željeznički saobraćaj, izmještanje teretnog saobraćaja iz grada, poboljšanje organizacije i efikasnosti drumskog saobraćaja u gradovima i primjenu integrisanih koncepta ("pametni" gradovi), SDG 7 (7.3).

4.5.5. Unapređenje vodovodne infrastrukture i infrastrukture za sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda

Poboljšanje vodosnabdijavanja u smislu zamjene postojećih i izgradnje novih cjevovoda značajno bi uticalo na valorizaciju seoskih resursa, kako za mještane tako i za turiste. Poboljšanjem vodosnabdijavanja povećanjem vodoizvorišnih kapaciteta i izgradnjom rezervoara, porasla bi potražnja za nekretninama u gradskim i prigradskim zonama. Česti kvarovi zbog zastarjelosti mreže bi bili prošlost, te bi navedeno takode uticalo na kvalitet života građana u Glavnom gradu i na povećanje broja turista.

Kako bi se unaprijedilo vodosnabdijevanje i održivost vodovodnog sistema, planirane su brojne infrastrukturne aktivnosti koje obuhvataju modernizaciju, izgradnju novih kapaciteta. Zamjena azbest-cementnih cjevovoda obuhvata izradu Idejnog i Glavnog projekta te zamjenu oko 4,2 km cijevi prema Studiji izvodljivosti, s fokusom na kratkoročne hitne mjere. U cilju smanjenja gubitaka i poboljšanja vodosnabdijevanja, planira se izgradnja gradskog rezervoara sa primarnim cjevovodom od izvorišta, uz izradu Tehno-ekonomske studije sa CB analizom i Idejnog projekta. Za poboljšanje kapaciteta vodosnabdijevanja, predviđena je izgradnja novog bunara kroz tri faze realizacije: izvođenje istražno-eksploatacione bušotine radi utvrđivanja izdašnosti bunara, izrada Glavnog projekta opremanja bunara, te izvođenje radova na opremanju bunara. Unapređenje postojećeg SCADA sistema i nadogradnja SCADA sistema za seoske vodovode realizovaće se u tri faze: unapređenje za postojeća izvorišta, nadogradnja za seoske vodovode i unapređenje za gradsku mrežu sa formiranjem zona i ugradnjom mjerača protoka.

Zaključno, sve prethodno se odnosi na potrebu daljeg unaprijeđenja Sistema vodosnabdijevanja zbog intenzivnog razvoja i širenja Glavnog grada, pri čemu je u prvom redu potrebno izraditi Studiju vodosnabdijevanja Glavnog grada za period 2026-2045.

Projekat "Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici" od jedinstvenog nacionalnog i prekograničnog ekološkog značaja, će doprinijeti poboljšanju higijenskih uslova u Glavnom gradu te zaštititi resursa pitke vode i kvaliteta životne sredine u područjima smještenim nizvodno i pod uticajem rijeke Morače i sliva Skadarskog jezera.

4.5.6. Modernizacija infrastrukture i unapređenje pijačne djelatnosti

- Kamionska pijaca

Izgradnjom novih pijačnih objekata i njihovim konstantnim unaprjeđivanjem, pijačna djelatnost u Podgorici, kada su u pitanju maloprodajne pijace je na veoma zadovoljavajućem nivou. Međutim, kada je u pitanju Kamionska pijaca, odnosno pijaca za prodaju na veliko, postojeći uslovi nijesu dobri. Naime, postojeća Kamionska pijaca se nalazi na lokaciji Distributivni centar, zakupljena je od preduzeća “Plodovi Crne Gore”, a ugovor o zakupu je na snazi do 01.02.2027.godine. Ovo je jedina pijaca ovog tipa i predstavlja regionalni centar za distribuciju voća i povrća na veliko. Prostor je neadekvatan, jer objekat nije namjenski pravljen i ne odgovara potrebama zakupaca.

Pijace mogu podstaći lokalnu poljoprivredu i proizvodnju, povećavajući prodaju lokalnih proizvoda. Izgradnja nove pijace, koja bi imala adekvatne uslove za skladištenje i prodaju voća i povrća, ali i drugih proizvoda, u narednom periodu bi povećala broj i prodavaca i kupaca, što bi mogao biti motiv i za veću proizvodnju, obzirom da je plasman jedan od problema proizvođača. Izgradnja nove pijace predstavlja modernizaciju infrastrukture, unaprjeđuje se izgled i funkcionalnost gradskog prostora, a prije svega se stvaraju uslovi za kvalitetniju pijačnu uslugu. Ova pijaca ima dodatni značaj, upravo zbog snabdijevanja ostalih pijačnih objekata. Izgradnja novog objekta i uređenje shodno potrebama zakupaca, sa adekvatnom infrastrukturom, kao što su pristupni putevi, uređen radni prostor, voda, kvalitetno snabdijevanje električnom energijom i drugo, povećava privlačnost pijace za zakupce, ali i kupce, što može dovesti do povećanja prihoda od zakupa i drugih usluga. Bolji uslovi potencijalno povećavaju vrijednost prostora za zakupce, što može rezultirati višim zakupninama i dugoročnim ugovorima o zakupu. Fleksibilni uslovi zakupa, prednost je za prodavce, jer im pruža mogućnost nižih troškova za zakup. Privredno preduzeće “Tržnice i pijace” d.o.o. Podgorica potencijalno, može pružiti i druge usluge, koje mogu biti dodatni izvor prihoda.

Zapošljavanje će se pospješiti stvaranjem novih radnih mjesta, kako direktno, tako i indirektno, kroz angažovanje poljoprivrednih proizvođača i preduzeća-zakupaca. Kamionska pijaca ima tržišni potencijal da postane regionalni i državni centar trgovine, što dodatno povećava njenu ekonomsku važnost. Usklađivanje sa pravnim i regulatornim okvirima omogućava pružanje pijačnih usluga u skladu sa propisima, posebno u oblasti bezbjednog načina prodaje hrane. Novoizgrađeni, namjenski objekat postavlja temelje za kvalitetno

obavljanje osnovne djelatnosti – održavanje higijene na pijacama. Korišćenje održive energije kroz instalaciju solarnih panela i upotrebu obnovljivih izvora energije dodatno doprinosi ekološkoj održivosti projekta. Reciklaža i upravljanje otpadom bi uključivali sadržaje kao što su selekcija otpada i prostor za kompostiranje, što ne samo da štiti životnu sredinu već potencijalno povećava prihode i smanjuje troškove. Strateški ciljevi i prioriteti obuhvataju ekonomski razvoj, kroz podršku lokalnim proizvođačima obezbjeđivanjem prostora za prodaju po povoljnijim uslovima, stvaranje novih poslovnih prilika i povećanje prihoda za sve učesnike u lancu snabdijevanja. Promocija zdravog tržišnog takmičenja može dovesti do poboljšanja kvaliteta i smanjenja cijena proizvoda. Digitalizacija kroz kreiranje online platforme i razvoj digitalnog marketinga omogućava prodaju proizvoda sa pijace na savremen način. Poboljšanje infrastrukture uključuje izgradnju nove pijace sa modernim skladištima, hladnjačama i pratećim objektima, što omogućava bolju kontrolu kvaliteta i smanjenje kvarljivosti proizvoda. Zaštita životne sredine i održivi razvoj se ostvaruju kroz uvođenje reciklažnih programa i ekološki prihvatljivih praksi u upravljanju otpadom te promocijom proizvodnje i prodaje organskih i održivo proizvedenih poljoprivrednih proizvoda, što dodatno unapređuje ekološku održivost projekta.

- Autopijaca

Podgorica nema autopijacu kojom upravlja lokalna samouprava. Postoje brojni nelegalno formirani neregistrovani placevi za prodaju automobila, koji se najčešće nalaze na zelenim površinama. Potencijalni nedostaci budućeg projekta uključuju nedovoljan broj zakupaca-prodavaca vozila, jer se nekadašnji koncept pojedinačne prodaje sopstvenih vozila sveo na minimum ili izgubio. Prodavci su uglavnom preduzetnici sa više vozila, pa je upitno da li im je isplativo svakodnevno plaćati zakup za više vozila i da li im je interesantan koncept “zajedničkog placa”. Preduzeće “Tržnice i pijace” ne bi moglo ostvariti rentabilnost ove pijace, jer je nemoguće definisati cijenu zakupa koja bi pokrila sve troškove. Ova pijaca bi morala imati izuzetno obezbjeđenje, kako tehničko tako i fizičko, zbog vrste robe koja bi se tu prodavala, a neophodno je i osiguranje objekta i vozila. Eventualne štete bi se teško utvrđivale, jer bi to značilo kompletan pregled i fotografisanje svakog vozila pri ulasku, što je nemoguće. Ovu vrstu pijace, “Tržnice i pijace” bi mogle održavati isključivo uz kontinuiranu finansijsku pomoć Glavnog grada. Potencijali valorizacije uključuju modernizaciju infrastrukture, kreiranje online platforme i razvoj digitalnog marketinga. Online promocija ponude, korišćenje društvenih mreža i online oglašavanja može privući veći broj posjetilaca i prodavaca te potencijalno donijeti dodatne prihode za privredno društvo. Projektom bi se

predvidjeli dodatni usluge i sadržaji poput auto servisa, vulkanizerske radnje, perionice automobila, osiguranja vozila, tehničkog pregleda, kafeterije i drugih objekata, koji bi se davali u zakup i ostvarivali prihod, a zakupcima i građanima pružali cjelokupnu uslugu. Organizacija tematskih sajмова, aukcija i sličnih događaja mogla bi privući dodatne posjetioce. Strateški ciljevi i prioriteti obuhvataju poboljšanje infrastrukture kroz razvoj moderne i efikasne infrastrukture koja podržava trgovinu polovnim vozilima, uključujući pristupne puteve, parkinge i druge potrebne objekte, uklanjanje nelegalnih i neregistrovanih placeva te sprječavanje zauzimanja i uništavanja zelenih površina. Povećanje prihoda bi se ostvarilo kroz prihode preduzeća koje bi gazdovalo pijacom i generisanje prihoda za lokalnu samoupravu kroz naknade, poreze i druge izvore prihoda povezane sa radom autopijace. Poboljšanje usluga za građane uključuje pružanje lakog pristupa informacijama, uslugama pregleda i registracije vozila na jednom mjestu.

4.5.7. Infrastruktura i upravljanje grobljima

“Pogrebne usluge” d.o.o. Podgorica sa dugogodišnjim iskustvom i posvećenošću pruža usluge našim sugrađanima u najtežim trenucima. Kontinuirano rade na unapređenju naših usluga i infrastrukture kako bismo ispunili sve potrebe i očekivanja korisnika. Prepoznajući potrebu za modernizacijom i unapređenjem, preduzet je niz inicijativa koje su usmjerene ka poboljšanju kvaliteta usluga. Izgradnja Novog gradskog groblja na Ćemovskom polju ima za cilj da odgovori na rastuće potrebe stanovništva Podgorice, pruži modernu i održivu infrastrukturu za pogrebne usluge, te poboljša kvalitet i kapacitet postojećih groblja u gradu. Ključni ciljevi su povećanje kapaciteta za ukop, modernizacija pogrebnih usluga, uvođenje savremenih metoda ukopa i kremacije, estetsko i ekološko uređenje, dizajniranje prostora sa fokusom na estetsku privlačnost i očuvanje prirodnog okruženja, pristupačnost i funkcionalnost, objekti i infrastruktura koji omogućavaju lak pristup i korišćenje, uključujući prilazne puteve i parking prostore, osiguravajući dostupnost svim građanima, uključujući osobe sa invaliditetom. Broj novih grobnih mjesta, kvalitet usluga (sahrane, kremacije, ceremonije), estetsko i ekološko stanje, troškovi izgradnje i održavanja groblja u odnosu na budžet, prihodi ostvareni od pruženih usluga su indikatori čijim praćenjem se omogućava evaluacija uspjeha projekta i osigurava da groblje dugoročno zadovoljava potrebe zajednice. “Pogrebne usluge” d.o.o. Podgorica, osluškajući potrebe građana, trenutno je u fazi prikupljanja informacija o potrebnim dozvolama i regulativama, izrade predstudije izvodljivosti i pripreme za sledeće korake projekta izgradnje krematorijuma. Cilj je stvaranje

moderne, ekološki održive i ekonomski isplative investicije koja zadovoljava potrebe lokalne zajednice za uslugama kremacije, uz poštovanje svih kulturnih i civilizacijskih normi. Ovaj projekat teži da osigura visok standard kvaliteta i sigurnosti i da doprinese očuvanju životne sredine. Vjerujemo da će krematorijum biti značajan doprinos kako lokalnoj zajednici tako i širem društvenom okruženju, pružajući neophodne usluge na najvišem nivou. Društvo je u fazi prikupljanja informacija i pokretanja inicijative za osnivanje groblja za kućne ljubimce. Ključni cilj pokretanja ove inicijative je izgraditi funkcionalno groblje za kućne ljubimce koje će pružiti kvalitetne usluge vlasnicima kućnih ljubimaca.

"Pogrebne usluge" d.o.o. Podgorica, planiranjem ozelenjavanja grobalja "Čepurci" i "Zagorič", rade na poboljšanju ekološkog, estetskog i funkcionalnog kvaliteta prostora. Ova inicijativa uključuje stvaranje prijatnijeg okruženja za posjetioce, kao i stvaranje zelenih površina koje mogu pomoći u smanjenju temperature u ljetnim mjesecima i povećanju kvaliteta vazduha kroz smanjenje prisustva prašine i drugih zagađivača. Pored ozelenjavanja, preduzeće radi na ugradnji solarnih panela s ciljem smanjenja energetske potrošnje i troškova za električnu energiju na Novom gradskom groblju na Ćemovskom polju. Glavni cilj ovog projekta je instalacija solarnih panela na pratećem objektu i objektu kapela lociranim u centralnom dijelu lokacije groblja. Izlazni indikatori projekta uključuju uspješnu instalaciju solarnih panela, smanjenje troškova za električnu energiju, te proizvodnju najmanje 40% ukupne potrošnje električne energije objekata pomoću solarnih panela.

4.5.8. Razvoj vatrogasne infrastrukture

Neophodno je što prije započeti proces formiranja vatrogasnih ispostava, koje će biti aktivne tokom čitave godine, kao i vatrogasnih punktova, koji će djelovati u određenim vremenskim periodima. Ovi koraci su ključni za osiguranje efikasne, efektivne i ekonomski opravdane zaštite građana i njihove imovine, u skladu sa principima modela javne uprave 3E, karakterističnog za modernu javnu upravu.

Za realizaciju ovog projekta, potrebno je prvo identifikovati i odrediti parcele u vlasništvu Glavnog grada koje se nalaze na strateškim lokacijama u gradskim naseljima. Dodjela ovih parcela za izgradnju vatrogasnih objekata predstavlja racionalan i strateški potez, kojim gradska uprava direktno ulaže u povećanje nivoa zaštite svojih građana, njihove imovine i kulturnih dobara, što je jedan od ključnih prioriteta. Pored toga, postoji mogućnost realizacije izgradnje vatrogasnih objekata kroz projekte koji bi bili finansirani od strane Evropske unije,

što bi trebalo da postane jedan od ključnih prioriteta za projektne timove na nivou lokalne samouprave. Takođe, kao dodatna opcija, može se razmotriti angažovanje privatnog sektora kroz modele javno-privatnog partnerstva ili druge slične pristupe. U tom kontekstu, uspješni pojedinci i kompanije iz privatnog sektora mogu biti motivisani da učestvuju u izgradnji vatrogasnih objekata, uz mogućnost sticanja određenih pogodnosti prilikom razvoja vlastitih građevinskih projekata u specifičnim dijelovima grada.

Uzimajući u obzir prethodno navedene potrebe i strateške ciljeve, predlaže se uspostavljanje adekvatnih vatrogasnih ispostava na ključnim lokacijama unutar Glavnog grada. Preporučuje se formiranje stalne vatrogasne ispostave u dijelu grada preko Morače, sa potencijalnim lokacijama na prostoru bivših fabrika "Radoje Dakić" ili "Elastik", kao i na prostoru Sadina, gdje postoji parcela u vlasništvu Glavnog grada. Ova ispostava bi bila opremljena sa minimalno šest vatrogasaca, koji bi opsluživali tri navalna vozila, čime bi se osigurala adekvatna pokrivenost ovog dijela grada.

Dodatno, preporučuje se formiranje druge stalne vatrogasne ispostave u blizini Hitne medicinske pomoći, idealno na prostoru nekadašnje kasarne "Morača". Ova ispostava bi raspolagala sa dva vozila – autolestvom i manjim navalnim vozilom (opciono vatrogasnim kombijem), što bi omogućilo efikasne intervencije u području Stare Varoši i drugim teško pristupačnim dijelovima grada. Pozicioniranje autolestve na ovoj lokaciji omogućilo bi brzu dostupnost urbanim dijelovima grada s obje strane Morače, dok bi manje vozilo bilo zaduženo za pružanje brzog odgovora u zahtjevnim, teško pristupačnim dijelovima gradskog jezgra. Ovu ispostavu bi opsluživala tri vatrogasca-spasioca, čime bi se osigurala potrebna operativna spremnost.

Pored stalnih ispostava, predlaže se formiranje vatrogasnih punktova koji bi bili aktivni tokom ljetnje požarne sezone na najmanje tri lokacije u prigradskim naseljima, kao što su Zelenika, Zlatica i Gornja Gorica. Svaki punkt bi bio opremljen jednim navalnim vozilom i opslužen sa dva vatrogasca-spasioca angažovana na određeno vrijeme. Ovi punktovi bi, u skladu sa budućim potrebama i resursima, mogli prerasti u stalne vatrogasne ispostave, čime bi se dodatno unaprijedila operativna sposobnost i efikasnost Službe zaštite i spašavanja.

Kako bi se postigli ovi strateški ciljevi, neophodno je povećati broj operativnog osoblja. Sadašnji broj od 72 operativca, raspoređenih u četiri operativna odjeljenja, treba povećati za ukupno 16 vatrogasaca, odnosno četiri po odjeljenju, čime bi se ukupan broj operativaca

povećao na 88. Ovo povećanje bi omogućilo adekvatno funkcionisanje Službe u obavljanju redovnih aktivnosti i suočavanju sa izazovima na terenu.

Takođe, potrebno je izvršiti nabavku specijalizovanih vatrogasnih vozila i prateće opreme, uključujući autolestvu, navalno vozilo sa duplom kabinom za šest vatrogasaca, vozilo za intervencije u hemijskim incidentima, kao i vozilo za intervencije u saobraćajnim nesrećama. Ova oprema je ključna za unapređenje operativnih kapaciteta i efikasnost odgovora na sve vrste hazarda.

4.5.9. Zaštita životne sredine i održivi razvoj

Dugoročno očuvanje životne sredine odnosno razvoj na principima održivosti zahtjeva primjenu niza mehanizama, prvenstveno legislativnih, a koji se odnose na sve oblasti čovjekovog djelovanja, među kojima se, s obzirom na uticaj koji imaju na kvalitet sredine u kojoj živimo, izdvajaju upravljanje otpadom, saobraćaj, izgradnja objekata i prateće infrastrukture, uspostavljanje i upravljanje zaštićenim prirodnim područjima, a svakako i lični doprinos pojedinca u smislu odgovornog odnosa prema segmentima životne sredine. U tom smislu, a imajući u vidu prepoznate probleme u životnoj sredini, definisani su najznačajnije, svakako podložne daljoj razradi, aktivnosti u pravcu njihovog prevazilaženja.

Zaštita životne sredine i održivi razvoj su ključni za modernizaciju Podgorice, sa naglaskom na usklađivanje sa EU direktivama i ciljevima održivog razvoja. S obzirom da se grad svakodnevno širi, a samim tim i potreba za dodatnim određivanjem novih mikrolokacija na kojima će se postavljati posude, svakako se javlja potreba za nabavkom novih modernijih posuda i vozila za pražnjenje posuda za odlaganje komunalnog otpada bilo polupodzemnih ili običnih metalnih posuda.

Međutim i pored svih obezbijedenih uslova i dalje postoje pojedinci koji narušavaju izgled i stanje pojedinih prostora u gradu, što implicira da će se povećanim inspekcijskim nadzorom i adekvatnim kaznama i ovi slučajevi iskorijeniti. Sve nelegalne radnje sa kojima se privredno preduzeće "Čistoća" susreće na terenu upućuje se Upravi za inspekcijske poslove na dalje postupanje.

Takođe, tokom narednog perioda, planira se razvoj informacionih sistema u preduzeću "Čistoća" d.o.o., na način što će se adekvatnim softverskim rješenjima podići nivo funkcionisanja Društva, uzimajući u obzir i činjenicu da se planira izgradnja novog kompleksa „Čistoća“ d.o.o. kada sve navedeno može biti implementirano. Podsjećamo da

građani mogu vršiti plaćanje svojih mjesečnih računa putem web sajta Društva, kao i dobiti sve neophodne informacije.

4.5.10. Mitigacija i adaptacija na klimatske promjene

Glavni grad Podgorica će sprovoditi mjere adaptacije i mitigacije na klimatske promjene u skladu sa Akcionim planom za održivu energiju i klimatske promjene (SECAP), čije se usvajanje očekuje. SECAP predstavlja osnovnu inicijativu koja stremi ka harmonizaciji ekoloških ciljeva sa ekonomskim razvojem i socijalnom inkluzijom. Ovaj plan naglašava važnost integracije različitih sektora i aktera u procesu donošenja odluka, promovišući transparentnost i odgovornost. Kroz promovisanje obnovljivih izvora energije, efikasnosti u potrošnji i inovativnih tehnologija, SECAP teži da postavi temelje za niskokarbonsku ekonomiju. Uzimajući u obzir lokalne specifičnosti i potrebe, plan se fokusira na prilagođavanje infrastrukture i zajednica kako bi se umanjili rizici povezani sa klimatskim promjenama, istovremeno osiguravajući da svi segmenti društva imaju koristi od ovih promjena. Ovakav pristup ne samo da doprinosi globalnim naporima u borbi protiv klimatskih promjena, već i podstiče održivi razvoj, jača lokalne ekonomije i unapređuje kvalitet života građana. SECAP za Podgoricu odražava posvećenost opštine Sporazumu gradonačelnika, ističući ulogu grada u globalnoj energetske tranziciji i ublažavanju klimatskih promjena. Plan simbolizuje političku i stratešku namjeru Podgorice da kontinuirano poboljšava ekološke, ekonomske i socijalne uslove svojih građana kroz promociju energetske efikasnosti, dekarbonizacije i mjera prilagođavanja klimatskim promjenama.

Glavni cilj SECAP-a je postizanje smanjenja emisija CO₂ za najmanje 40% do 2030. godine u odnosu na referentnu 2019. godinu. Ovaj cilj je u skladu sa misijom doprinosa ograničenju globalnog povećanja temperature na dobro ispod 2°C, u skladu sa međunarodnim klimatskim sporazumom postignutim na COP21 u Parizu u decembru 2015. godine.

Ublažavanje: Primjena mjera za smanjenje direktnih i indirektnih emisija CO₂ preko sektora, uključujući infrastrukturu zgrada, javnu rasvjetu i transport. Plan predlaže sveobuhvatan skup mjera ublažavanja dizajniranih da postignu sveobuhvatni cilj smanjenja emisija.

Prilagođavanje: Adresiranje ranjivosti i rizika povezanih sa uticajima klimatskih promjena kroz ciljne mjere prilagođavanja preko različitih sektora kao što su infrastruktura, upravljanje vodama, turizam, poljoprivreda, šumarstvo, prirodni resursi i zdravlje.

4.5.11. Upravljanje otpadom i reciklaža

Predlažući projekte, "Deponija" d.o.o. implementira koncept održivog razvoja, prepoznajući otpad kao vrijedan resurs koji može biti upotrijebljen za generisanje dodatnih koristi. Ovaj pristup omogućava:

- Spaljivanje otpada: Proces spaljivanja otpada omogućava proizvodnju električne i toplotne energije, čime se doprinosi energetskej efikasnosti i smanjuje potreba za fosilnim gorivima.
- Tretman pneumatika: U zavisnosti od primijenjene metode tretmana pneumatika – mehaničkog drobljenja ili pirolize – proizvedeni materijali mogu se koristiti u građevinskoj industriji. Mehaničko tretiranje omogućava proizvodnju granulata koji se mogu koristiti za izradu tartan staza, zvučnih izolacija i drugih građevinskih elemenata. Piroliza omogućava proizvodnju tečnog goriva, gasa i ugljenog praha, koji imaju široku primjenu u industriji.
- Pretvaranje deponijskog gasa: Korišćenje deponijskog gasa sa sanitarnih kada br. 2 i br. 3 za proizvodnju električne energije omogućava pokrivanje sopstvenih potreba za energijom, dok višak energije može biti upotrebljen za napajanje oko 400 domaćinstava, čime se doprinosi lokalnoj energetskej samoodrživosti.
- Prerada građevinskog otpada: Izgradnjom postrojenja za preradu građevinskog otpada stvara se mogućnost za proizvodnju materijala koji može služiti kao kvalitetna podloga ili tampon u građevinskej industriji, čime se smanjuje potreba za novim sirovinama i doprinosi održivom razvoju infrastrukture.

Kako bi se prilagodila brzom tehnološkom razvoju u oblasti upravljanja otpadom, potrebno je proširiti nadležnosti lokalne samouprave. Tehnološki napredak i uvođenje novih metoda upravljanja otpadom zahtijevaju fleksibilniji pristup kako bi se osigurala efikasna implementacija i adaptacija lokalnih rješenja. Trenutni proces izmjena i dopuna zakona i drugih propisa često se pokazuje kao spor i birokratski zahtjevan, što može usporiti investicioni razvoj i implementaciju savremenih tehnologija na lokalnom nivou. Kao rezultat, lokalne samouprave trebaju imati proširene nadležnosti koje će im omogućiti brže usvajanje i primjenu novih tehnologija, bolju prilagodbu zakonodavnim promjenama i efikasnije upravljanje lokalnim resursima.

U narednom periodu, u cilju unaprijeđenja upravljanja otpadom i zaštite životne sredine u Glavnom gradu potrebno je nastaviti aktivnosti sistemskim djelovanjem, kroz obezbjeđenje nedostajuće infrastrukture, jačanje upravljačkih kapaciteta, unaprijeđenje procesa manipulacije otpadom, unaprijeđenje informisanosti o značaju adekvatnog upravljanje otpadom, prevencijom njegovog stvaranja i uvođenjem savremenih tehnologija za njegovu ponovnu upotrebu. Jedna od ključnih aktivnosti na unaprijeđenju postojećeg stanja, osim edukacije građana jeste i pojačan inspekcijski i komunalni nadzor.

4.5.12. Kvalitet segmenata životne sredine

Imajući u vidu dominante izvore pritiska na kvalitet segmenata životne sredine, kao prioritne aktivnosti u pravcu njihovog očuvanja i unapređenja izdvajaju se intenzivno poboljšanje javnog transporta i smanjenje korišćenja individualnih vozila, inovativniji pristupi planiranju prostora, povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije, ublažavanje posljedica klimatskih promjena, unapređenje sistema upravljanja otpadom, unapređenje sistema za prečišćavanje otpadnih voda i edukativno-promotivne aktivnosti. Preciznije, navedeno se odnosi na uspostavljanje infrastrukture za alternativne vidove saobraćaja, proširenje i unapređenje javnih zelenih površina, implementacija zelene infrastrukture poput zelenih krovova, zidova i nadstrešnica, razmatranje mogućnosti za uspostavljanje novih zaštićenih prirodnih područja, povećanje stepena energetske efikasnosti, u smislu unapređenja energetske karakteristika zgrada u vlasništvu i korišćenju Glavnog grada, integrisanje smjernica za očuvanje biodiverziteta u razvojna dokumenta, razmatranje mogućnosti za proširenje lokalnog monitoringa segmenata životne sredine, priprema projektnih aplikacija za finansiranje iz međunarodnih fondova, nastavak implementacije aktivnosti u okviru međunarodnih inicijativa koje se direktno i indirektno odnose na temu očuvanja životne sredine.

4.5.13. Zaštita prirode i upravljanje zaštićenim područjima

Unapređenje upravljanja zaštićenim područjima u kategorijama koje spadaju u nadležnost lokalnih samouprava - park prirode, spomenik prirode, predio posebnih odlika, jedan je prioritet u oblasti zaštite prirode.

Na osnovu Odluke o organizaciji i načinu rada uprave Glavnog grada Podgorica, 2021. godine formirana je „Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice” d.o.o.

Agencija upravlja zaštićenim područjima: Parkom prirode „Komovi“, Parkom prirode „Rijeka Zeta“, dijelom koji se nalazi unutar granica Glavnog grada Podgorica, Spomenikom prirode „Pećina Magara“ i Spomenikom prirode „Park šuma Gorica“. Sva područja u režimu zaštite su jedinstvena i sastoje se od potpuno različitih vrsta i tipova ekosistema što predstavlja poseban izazov za uspješno upravljanje.

Park prirode "Komovi" na teritoriji Glavnog grada obuhvata površinu od 13.232 ha. Park prirode "Komovi" svrstava se u II kategoriju zaštićenog prirodnog dobra. Park prirode "Komovi" posjeduje izuzetan potencijal zahvaljujući svojim jedinstvenim prirodnim karakteristikama. Ovaj prostor obuhvata dva jezera, Bukumirsko i Rikavačko, kao i spektakularne planine i krajolike. Međutim, trenutno ga posjećuju samo rijetki entuzijasti željni netaknute prirode. Na ovom području živi vrlo malo stalnih stanovnika, a postoji minimalan broj ugostiteljskih objekata i smještajnih kapaciteta za turiste. Iako postoji interesovanje investitora za izgradnju smještajnih kapaciteta, nedostatak prostornih planova onemogućava izdavanje građevinskih dozvola, što otežava legalno poslovanje. Bukumirsko jezero postaje sve popularnija destinacija za vikend posjete stanovnika Podgorice i turista, ljubitelja netaknute prirode. S druge strane, Rikavačko jezero, iako jednako atraktivno, teže je dostupno i do njega se može stići samo pješaćenjem ili terenskim vozilom. Turisti ga uglavnom posjećuju individualno ili kroz džip ture organizovane od strane turističkih agencija. Okolne planine privlače sve veći broj ljubitelja planinarenja, ali problem ostaje u nedostatku turističke infrastrukture, stalnog stanovništva i loše putne mreže na ovom prostranom području. Strateški ciljevi razvoja Parka prirode "Komovi," obuhvataju nekoliko ključnih prioriteta. Prvi cilj je obezbjeđenje stabilnog signala mobilne telefonije na prostorima oko Bukumirskog i Rikavačkog jezera, čime će se unaprijediti sigurnost posjetilaca i omogućiti lakša komunikacija u ovim udaljenim područjima. Drugi cilj je poboljšanje saobraćajne infrastrukture u Parku. Planirane aktivnosti uključuju preduzimanje mjera za sprječavanje odronjavanja puta ispod Treskavca, asfaltiranje i proširenje puta kroz Verušu, asfaltiranje puta od Mokre do Širokara, kao i popravku makadamskih puteva koji vode od glavnog puta do Bukumirskog i Rikavačkog jezera. Ovi radovi će značajno unaprijediti pristupnost i sigurnost u Parku. Treći cilj je poboljšanje turističke infrastrukture. Planirano je postavljanje informativnog pulta pored Bukumirskog jezera, izrada prototipa glade, kao i uređenje vidikovaca i izletničkih mjesta. Ove aktivnosti će doprinijeti boljem iskustvu posjetilaca, promovisanju turističkog potencijala parka, uz očuvanje njegovih prirodnih vrijednosti. Pored već navedenih strateških ciljeva, za sveobuhvatan razvoj i

turističku valorizaciju Parka prirode "Komovi" neophodno je izgraditi ugostiteljske i smještajne objekte u skladu sa zakonskim propisima i poštovanjem zaštitnih standarda područja. Izgradnja ovih objekata omogućila bi bolju uslugu posjetiteljima i povećalo turistički potencijal Parka. Takođe, razvoj stočarstva na ovom području predstavlja ključnu komponentu za očuvanje prirodnih vrijednosti i održavanje ekološke ravnoteže. Implementacija stočarskih praksi, usklađenih sa principima zaštite prirode, mogla bi značajno doprinijeti očuvanju tradicije i biodiverziteta. Osim što bi ovo unaprijedilo ekološke uslove, razvijenije stočarstvo bi moglo poboljšati turističku ponudu kroz promociju "katunskog turizma", koji je već na zavidnom nivou u drugim djelovima naše zemlje. Ovaj pristup bi omogućio posjetiteljima da dožive autentičnu ruralnu sredinu i dodatno obogati turističku ponudu Parka prirode "Komovi" na teritoriji Glavnog grada.

Park prirode "Rijeka Zeta" predstavlja područje sa velikim potencijalom koje zaslužuje daleko bolju valorizaciju. Ukupna površina Parka prirode iznosi 119,85 km² i prostire se 80,8% na teritoriji opštine Danilovgrad, a 19,2% na teritoriji Glavnog grada Podgorica. Trenutno, na ovom prostoru postoji značajan pritisak stambene gradnje, pri čemu mnogi objekti koji su u početku bili nelegalno izgrađeni kasnije dobijaju potrebne dozvole. Ukoliko se stambeni objekti nastave širiti na ovom prostoru, biće gotovo nemoguće izraditi i sprovesti bilo kakve strateške planove za zaštitu i održivi razvoj područja. Rijeka Zeta sa svojom okolinom nudi idealne uslove za izlete, kajakanje i druge rekreativne aktivnosti koje bi mogle biti u skladu sa očuvanjem prirodnog ambijenta. Ove aktivnosti bi mogle značajno doprinijeti razvoju ekoturizma i promociji ovog područja, bez narušavanja njegovih prirodnih vrijednosti. Stoga je neophodno da se ulože napor u očuvanje i održivu valorizaciju Parka prirode "Rijeka Zeta" prije nego što bude prekasno za očuvanje njegovih jedinstvenih karakteristika. Primarni cilj je da se osigura njegova funkcionalnost i zaštita unutar teritorije opštine Danilovgrad, kao i da se razmotri mogućnost proširenja zaštite na prostor opštine Nikšić. Ovaj pristup je nužan kako bi se omogućila sveobuhvatna zaštita cijelog toka rijeke, jer ne bi bilo smisleno štititi samo polovinu njenog toka. Potreban je sveobuhvatan pregled granica Parka prirode "Rijeka Zeta," s ciljem da se iz zaštićenog područja isključe preizgrađeni dijelovi, dok bi se na preostalom prostoru trebala pojačati zaštita i nadzor. U tom kontekstu, ključno je registrovati sve zagađivače i osigurati njihovu obavezu da instaliraju uređaje za prečišćavanje otpadnih voda putem zakonskih mjera. Takođe, neophodno je izvršiti reviziju visine kazni za kršenje ekoloških normi i strogo nadzirati poštovanje zakonski

utvrđenih standarda, čime će se efikasno kontrolisati i smanjiti nivo zagađenja, a time i očuvati ekološka ravnoteža i integritet Parka prirode "Rijeka Zeta."

Spomenik prirode "Pećina Magara" ima potencijal da postane značajan dio turističke ponude Glavnog grada, ukoliko se stručnjaci koji budu izrađivali Reviziju studije zaštite i Plan upravljanja saglase sa ovom inicijativom. Njihova procjena će biti ključna za određivanje mogućnosti turističke valorizacije pećine, uz istovremeno očuvanje njenih prirodnih i kulturnih vrijednosti. Spomenik prirode Pećina "Magara" predstavlja potencijalno značajan segment turističke ponude grada, budući da je rijetko koji glavni grad u svijetu u prilici da se pohvali postojanjem speleološkog objekta na svega 6 km od svog centra. U periodu pripreme ovog dokumenta započeta je izrada studije revizije za navedeno zaštićeno područje, shodno odredbama Zakona o zaštiti prirode.

Spomenik prirode "Park-šuma Gorica" predstavlja najljepši dio našeg grada i možda najznačajniji element njegove turističke ponude. Kako bi zadržala ovu ulogu, potrebno je značajno unaprijediti njenu infrastrukturu, uz strogo poštovanje principa očuvanja biodiverziteta. Takođe, neophodno je izmjenama planskih dokumenata smanjiti pritisak na zaštitnu zonu brda kroz ograničenje daljnje izgradnje, jer je već prisutna prekomjerna izgrađenost. Ovaj trend ne samo da narušava vizuelni identitet Gorice, već i negativno utiče na prirodno okruženje i ekološku ravnotežu brda Gorice.

Brdo Gorica nalazi se na sjeveroistočnom djelu teritorije Podgorice, na udaljenosti od 600 m od centralnog gradskog trga. Ukupna površina Spomenika prirode iznosi 105 ha, dok je ukupna dužina granice Spomenika prirode iznosi približno 5,3 km. Spomenik prirode svrstava se u zaštićeno područje kategorije V.

4.5.14. Partnerstva za održivi razvoj

Podgorica je tokom 2022. godine izabrana da učestvuje u Misiji EU za klimatski neutralne i pametne gradove do 2030. godine, zajedno sa 100 gradova iz 27 država članica EU i 12 gradova iz zemalja koje su pridružene programu EU za istraživanje i inovacije „Horizont Evropa“ (eng. Horizon Europe). Ova inicijativa predstavlja novi mehanizam za stvaranje konkretnih rješenja za najveće globalne izazove, sa ciljem transformacije Evrope u zeleniji, zdraviji, inkluzivniji i otporniji kontinent.

Misija za gradove ima za cilj podržati, promovisati i voditi gradove kroz sistemsku transformaciju ka klimatskoj neutralnosti do 2030. godine, pretvarajući ih u inovativne centre

koji poboljšavaju kvalitet života i održivost. Učešće Podgorice u ovoj misiji znači da će grad dobiti pristup dodatnim finansijskim sredstvima, savjetima i podršci kroz platformu “NetZeroCities”, kao i priliku za umrežavanje i razmjenu najboljih praksi sa drugim evropskim gradovima. Podgorica će, kroz ovu inicijativu, raditi na unapređenju zelene mobilnosti, energetske efikasnosti i zelenog urbanističkog planiranja, uz aktivno učešće građana, istraživačkih organizacija i privatnog sektora.

Unapređenje saradnje između državnih institucija, nevladinih organizacija i privatnog sektora će znatno doprinijeti uspješnosti ekoloških projekata. Implementacija strateških partnerstava i koordinacija s međunarodnim donatorima i organizacijama mogu pomoći u finansiranju i realizaciji projekata održivog razvoja.

Poboljšati energetska efikasnost u sektoru saobraćaja kroz: promociju i uvođenje električnih, hibridnih i vozila na prirodni gas, većeg udjela biogoriva, alternativnih vidova mobilnosti (biciklistički prevoz), javnog gradskog i međugradskog saobraćaja, standarda za efikasnost vozila, eko-vožnje, preusmjeravanje kamionskog teretnog na željeznički saobraćaj, poboljšanje organizacije i efikasnosti drumskog saobraćaja u gradovima i primjenu integrisanih koncepta (“pametni” gradovi), SDG 7 (7.3).

4.5.15. Razvoj turizma, sporta i rekreacije

Podgorica će se pozicionirati kao destinacija održivog turizma koja valorizuje svoje prirodne i kulturne resurse kroz razvoj infrastrukture i usluga koji minimiziraju ekološki otisak, a maksimiziraju doživljaj za posjetioce. Fokus će biti na razvoju atrakcija koje promovišu očuvanje prirodnog i kulturnog nasleđa, kao što su zaštićena prirodna područja, istorijski lokaliteti i kulturni događaji.

4.5.15.1. Razvoj ekoturističke infrastrukture

Izgradnja staza za pješaćenje i biciklizam koje povezuju prirodne atrakcije uz postavljanje informativnih tabli koje edukuju posjetioce o biodiverzitetu i ekološkim inicijativama.

Podsticaji za podizanje ekoloških kampova i eko-hotela koji koriste obnovljive izvore energije i materijale niske emisije, pružajući turistima priliku za smještaj u skladu s prirodom. Podsticaj za razvoj Agro turizma u ruralnom području sa konceptom od njive do trpeze.

4.5.15.2. Unapređenje kulturnog turizma

Restauracija i očuvanje kulturnih znamenitosti, uključujući područje Duklje, crnogorske manastire i staru osmansku arhitekturu, te njihovo promovisanje kao ključnih turističkih atrakcija.

Organizacija kulturnih festivala i događaja koji promovišu lokalnu umjetnost, muziku i gastronomiju, stvarajući živopisan i atraktivan kulturni kalendar za turiste.

Imajući u vidu saradnju sa Turističkom organizacijom Podgorice, otvara se prostor za zajedničko djelovanje i popularizaciju brojnih lokaliteta na nivou Glavnog grada koji su zapušteni ili uopšte nisu dobili svoju namjenu. Stoga najbitnije je istaći sljedeće vidove turizma:

- Ruralni turizam
- Kulturni turizam
- Manifestacioni turizam i
- Izletnički turizam

Takođe, navedenim primjerom se mogu podsticati i ekonomski resursi u pogledu otvaranja suvenirnica na određenim lokacijama, te pružanje podrške lokalnim stvaraocima i preduzetnicima u ruralnim krajevima grada, ali svakako i ono najbitnije, privlačenje većeg broja turista i ostvarivanje većeg broja noćenja u Glavnom gradu.

Pored obezbjeđivanja mikroklimatskih i svjetlosnih uslova, pravilnog deponovanja, rukovanja i pakovanja, konsolidacija i izolacija građevina i infrastrukture kroz očuvanje fonda i predmeta sa samih lokaliteta (arheoloških, istorijskih: Duklja, Muzej Marka Miljanova..), kao i podizanje svijesti o bitnosti očuvanja i zaštite samog mjesta i ostataka nekog lokaliteta, te kroz pravljenje putokaza sa lokacijama baštine van urbane sredine, dobija se dugoročna, kontinuirana, turistička i rekreativna ponuda. Usled preporučljivih okvira manipulisanja i čuvanja, muzealije moraju biti adekvatno zaštićene i prezentovane u vidu savremenih muzeološko-galerijskih postavki, zato je neophodno da budu dostupne posjetiocima na odgovarajući način. S tim u vezi, s obzirom na značaj i vrijednost muzejskog predmeta, zbog čega je i izmješten iz realnog života ili upotrebe, recimo kao primjer nekoga/nečega, kojem pripada posebno mjesto u modernoj likovnoj umjetnosti Crne Gore i

bivšeg jugoslovenskog prostora, razložno je da se Galerija Rista Stijovića, koja čuva legat i zbirku njegovih djela posmatra i promovira kao elitni brend kulturnog turizma glavnog grada i Crne Gore generalno. Promocijom na turističkim događajima, vebajtovima, društvenim mrežama, odgovarajućom prezentacijom u vidu info-tabli, smjernica i signalizacije, brošura, letaka, turističkih punktova, zatim suvenira i drugih proizvoda dostupnih u galerijskoj suvenirnici, doprinosi se punoj vidljivosti i prezentaciji Galerije i djela Rista Stijovića, podstiče se kulturni turizam, takode i ekonomski razvoj, s obzirom na finansijsku opravdanost i dugoročnu isplativost, mjerljivu kvantitativnim indikatorima. Segment „kulturni turizam”, kao dio šire društvene aktivnosti, prepoznat i kao segment kulturne privrede ima za cilj da kulturne potencijale određenog prostora, u ovom slučaju Glavnog grada, poveže sa održivim poslovnim idejama i da ih iz faktora potrošnje transformišu u generatore održivog razvoja. Te stoga, recimo, cjelovito i objedinjeno iskorišćenje Veljeg brda, kao zasebne kulturno-istorijske i geografske cjeline, dodatno bi obogatilo i proširilo turističku i kulturnu ponudu Glavnog grada. Postojeće i predložene rekreativne staze/ture povezivale bi Muzej Blaža Jovanovića sa lokalitetom Crvena stijena koji se nalazi na jugozapadnoj strani Malog Brda. Na vrhu Crvene stijene nalaze se ostaci tvrđave Lužnica, koja je na spisku zaštićenih kulturnih dobara. Ova pješačka staza omogućava odličan pogled na Podgoricu sa okolinom, Zeleniku, Skadarsko jezero, Rumiju, Dajbabsku goru, Dečić, Prokletije, Kučke planine... Od tvrđave na vrhu Crvene stijene moguće se spustiti pravcem ispod stijena do pećine Megara (Magara), a dalje do naselja Tološi prema ponudi šireg i užeg gradskog jezgra.

4.5.16. Sport i rekreacija

Razvoj sporta i rekreacije u Podgorici u periodu 2025–2030. godine biće usmjeren na modernizaciju sportske infrastrukture, unapređenje rekreativnih sadržaja, promociju zdravih stilova života i jačanje uloge sporta kao faktora društvene kohezije i ekonomskog razvoja. Planirane aktivnosti prate strateške ciljeve održivog urbanog razvoja, digitalizacije, inkluzije i zelene tranzicije.

4.5.16.1. Izgradnja i modernizacija sportske infrastrukture

- *Olimpijska kuća i atletski stadion*

Formiranje administrativnog centra za sve sportske organizacije u cilju efikasnijeg rada, međunarodne saradnje i edukacije. Uz to, planirana je izgradnja atletskog stadiona u skladu

sa IAAF standardima, čime bi se značajno unaprijedili uslovi za atletski sport u Crnoj Gori, a u saradnji sa Vladom Crne Gore.

Podgorica će dobiti savremeni atletski stadion namijenjen treningu i takmičenjima u svim disciplinama atletike. Stadion će biti izgrađen u skladu sa međunarodnim standardima (World Athletics) i sadržavati: tartan stazu, tribine, bacališta i zone za skokove. Biće dio šire sportske zone.

- *Multifunkcionalna dvorana SC Ljubović*

Izgradnja savremene, energetske efikasne dvorane sa fleksibilnim sadržajem za gimnastiku, košarku, odbojku, rukomet, borilačke sportove i sportsko penjanje.

- *Olimpijski bazen*

Rekonstrukcija postojećeg Olimpijskog bazena kroz izgradnju pokrivene konstrukcije koja omogućava cjelogodišnju upotrebu.

Planira se i izgradnja dodatnog otvorenog bazena za rekreativne i takmičarske potrebe, sa prostorima za obuku neplivača, školu plivanja i inkluzivne i rekreativne programe.

- *Fudbalski kamp, Istočna tribina Gradskog stadiona i stadion FK Zabjelo*

U saradnji sa FSCG, izgradnja regionalnog fudbalskog kampa u cilju rasterećenja lokalnih terena i smanjenja troškova zakupa za fudbalske klubove sa sjedištem u Glavnom gradu.

Završetak istočne tribine Gradskog stadiona obezbijediće uslove za održavanje međunarodnih takmičenja, u skladu sa UEFA standardima.

Izgradnja dva mala terena u sklopu kompleksa - stadiona Zabjela u saradnji sa Fudbalskim savezom Crne Gore. Urađeni pripremni radovi na površini 30 x 90 na kojoj će biti izgrađena dva mala terena.

- *Stadion malih sportova*

Legalizacija i tehnička sanacija postojećeg objekta, uz prilagođavanje dimenzija za sportove kao što su futsal, 3x3 basket i rukomet na manjem terenu. Ugradnja kvalitetne podloge i tehničke opreme za održavanje noćnih turnira, manifestacija i školsko-rekreativnih programa.

4.5.16.2. Sportski turizam i aktivni odmor

- *Međunarodni sportski događaji*

Podrška organizaciji međunarodnih takmičenja i manifestacija (npr. „Skokovi sa Vezirovog mosta“, biciklistički i atletski maratoni, karate i džudo turniri itd.). Kroz saradnju sa Turističkom organizacijom Podgorice, nacionalnim savezima i lokalnim partnerima, planirana je promocija grada kao atraktivne destinacije za sportski turizam.

- *Tematske biciklističke i planinarske ture*

Razvoj označenih ruta koje povezuju kulturno-istorijske i prirodne lokalitete (Skadarsko jezero, Zeta, Medun) sa mogućnošću vođenih tura, iznajmljivanja opreme i digitalnog vodiča. Ove ture će uključivati elemente gastronomije i etno ponude

4.5.16.3. Sportska inkluzija, školski sport i zdravi stilovi života

- *Otvoreni školski sportski poligoni*

Adaptacija školskih terena sa multifunkcionalnim podlogama, mobilnim koševima, mrežama i rasvjetom. Građanima će biti dostupni van nastave, uz upravljanje kroz lokalne zajednice i školske savjete, a u saradnji sa Ministarstvom prosvjete.

- *Masovni sportski i rekreativni programi*

Implementacija javnih programa u partnerstvu sa nacionalnim savezima (atletika, plivanje, biciklizam i borilačke sportove), za sve starosne grupe – rekreativne trke, plivački izazovi, sportske radionice za djecu, programi za penzionere i osobe sa invaliditetom.

Realizacijom planiranih mjera, Podgorica će se pozicionirati kao jedan od lidera u regionu po pitanju održivog razvoja sporta. Biće to grad u kojem su sport i rekreacija dostupni svima – djeci, mladima, starijima, osobama sa invaliditetom, rekreativcima i profesionalcima. Sport neće biti samo sektor, već pokretačka snaga zajednice, zdravlja i turizma, uz snažnu institucionalnu podršku, kvalitetnu infrastrukturu i bogat kalendar aktivnosti tokom cijele godine.

4.5.17. Kultura i društveni razvoj

Kao najveći grad države, prevashodno brojem stanovnika raznolike etničke, vjerske i nacionalne pripadnosti, kao i geografskom pozicijom, Podgorica ima višestruku prednost u odnosu na mnoge druge sredine što bi imalo višeslojne benifite za djelatnost kojom se bavi naša ustanova. Prikupljanje, istraživanje i prezentovanje civilizacijskih, kulturnih materijalnih i nematerijalnih dobara, kao i dijelova prirode sa teritorije Glavnog grada i šire predstavlja osnov za djelovanje ka spolja/publici Glavnog grada, što su postulate uređeni i definisani zakonom Crne Gore za ovu oblast, kao i Etičkim kodeksom za muzeje (ICOM Code of Ethics), a koji se mogu projektovati na obrazovne, društveno-svjesne, a i ekonomske aspekte djelovanja Glavnog grada ka svojim građanima i pokazati društvenu relevantnost muzejske ustanove.

Kultura i kulturna scena u Glavnom gradu ubrzano se razvijaju, što se očitava u sve većem broju kulturnih inicijativa koje se realizuju u Podgorici. Iz godine u godinu sve je sadržajniiji kalendar kulturnih programa koji se organizuju u Glavnom gradu. Sekretarijat za kulturu i gradske ustanove kulture nosioci su velikog broja navedenih aktivnosti.

Istovremeno, ulaganja u kulturu su i dalje jako skromna i nedovoljna za praćenje sve izraženijih kulturnih potreba građana Podgorice i njenih posjetilaca. Budžeti Sekretarijata za kulturu i ustanova kulture neznatno su uvećani tokom prethodnih desetak godina, a svi troškovi kulturne produkcije rasli su neuporedivo većim tempom tokom navedenog perioda. Nažalost, nivo izdavanja za kulturu ne prati ni trend rasta gradskog budžeta. Potrebno je usaglasiti u narednom periodu izdvajanje budžeta za djelatnost kulture u skladu sa iskazanim potrebama.

Na teritoriji Podgorice nalaze se kulturna dobra izuzetne vrijednosti. Prije svega to su lokaliteti Duklja, Medun, tvrđava Ribnica – Depedogen, Jusovača, tvrđava Crvena stijena... Nažalost, nivo valorizacije ovih kulturnih dobara, u potpunosti je nesrazmjerni sa njihovim značajem. Duklja, kao najprepoznatljivije kulturno dobro na teritoriji Glavnog grada, više je puta kroz istoriju devastirana, ogroman broj parcela se nalazi u privatnom vlasništvu, simbolična sredstva izdvajaju se za arheološka istraživanja i mjere valorizacije na lokalitetu, kako na lokalnom, tako i nadržavnom nivou. Sličan je status i drugih pobrojanih kulturnih dobara. Navedeno rezultira i nedovoljno razvijenim kulturnim turizmom koji je ozbiljan razvojni potencijal Glavnog grada.

Tehnički kapaciteti objekata i prostora u kojim se realizuju kulturni programi, jedan su od važnih ograničavajućih faktora u kulturi. Gradsko pozorište, i pored višemilionske investicije u novu zgradu ustanove, i dalje realizuje svoje aktivnosti u krajnje neuslovnim okvirima. Značajna ulaganja potrebna su u cilju adaptacije KIC-a "Budo Tomović", a naročito Velike sale ustanove, budući da se u KIC-u organizuje najveći broj kulturnih programa u Glavnom gradu. Kada su u pitanju, JU "Muzeji i galerije", pored realizovanih investicija i širenja kapaciteta kroz rekonstrukciju Kuslevove kuće, Galerije "Art", otvaranje Galerije "Risto Stijović", neophodno je poboljšanje uslova za izlaganje predmeta iz arheološke, kulturno-istorijske, etnografske i istorijske zbirke ustanove, kao i sanacija objekta Muzeja "Marka Miljanova" na Medunu. Značajna ulaganja neophodna su i u zgradi JU NB "Radosav Ljumović".

Iako se u Podgorici organizuju dva sajma knjiga i niz drugih manifestacija sajamskog karaktera, grad i dalje ne raspolaže adekvatnim sajamskim prostorom koji bi omogućio značajno uvećanje broja sajamskih programa različite profilacije, čime bi se pospiješila kulturna, privredna i turistička aktivnost u Glavnom gradu.

Pored privatnog bioskopa u jednom od gradskih tržnih centara, Podgorici nedostaje i gradski bioskop koji bi, bar u određenoj mjeri, nadomjestio rušenje kulturnog "Kina kulture". Izgradnjom nove bioskopske sale, ili adaptacijom u ovu svrhu nekog od postojećih gradskih prostora omogućilo bi se prikazivanje filmova koji nisu nužno i dominantno komercijalnog karaktera, po znatno pristupačnijim uslovima u odnosu na trenutne.

Kao problem ističe se da se sve institucije, ustanove i kulturna zdanja nalaze se u užem centru grada, dok su ostali djelovi grada, ako zanemarimo rijetke izuzetke (kuća Stojanovića, Muzej "Marka Miljanova"), lišeni adekvatne kulturne infrastrukture. Takođe, iako Grad obiluje lokacijama koje mogu biti korišćene kao atraktivne otvorene scene, nedostatak komunalne infrastrukture (potrebni priključci za struju i napajanje, nedostatak manjih otvorenih scena u parkovima i na drugim gradskim površinama), značajno otežava disperziju kulturnih sadržaja, što je jedan od osnovnih ciljeva gradske kulturne politike. Ogromni produkcijski troškovi i potreba za rentiranjem binske i druge tehničke opreme za realizaciju programa na otvorenom značajno limitiraju broj i kvalitet kulturnih, zabavnih, turističkih, sportskih i drugih inicijativa u Glavnom gradu.

U predstojećem periodu, fokus svih kulturnih politika Glavnog grada mora biti, prije svega, na valorizaciji značajnog neiskorišćenog potencijala kulturne baštine Glavnog grada.

Adekvatnom strategijom, sistemskim pristupom i značajnim uvećanjem ulaganja u oblasti koja predstavlja jednu od najvećih razvojnih prilika Grada, kroz nekoliko godina značajno bi se unaprijedila kulturno-turistička ponuda Podgorice, što bi dovelo do multiplikativnih pozitivnih efekata. Na teritoriji Podgorice nalaze se kulturna dobra izuzetne vrijednosti. Prije svega to su lokaliteti Duklja, Medun, tvrđava Ribnica – Depedogen, ali i Jusovača, tvrđava Crvena stijena I druga kulturna dobra.

Rimski grad Duklja jedan je od najvažnijih arheoloških lokaliteta u Crnoj Gori koji već decenijama izaziva veliko interesovanje stručne zajednice iz čitavog svijeta. Nažalost, zbog kontinuirane devastacije i nebrige o lokalitetu, danas veoma mali procenat turista koji posjećuje Podgoricu posjećuje Duklju, veliki broj parcela na lokalitetu nalazi u privatnom vlasništvu, a arheološka istraživanja realizovana su samo u manjem obimu (skori izuzetno vrijedni nalaz tzv. životinjske sahrane pokazatelj je nužnosti kontinuiranih obimnih istraživanja na lokalitetu). Smatramo da je imperativno, uz usvajanje Menadžment plana za lokalitet (kreira ga Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore), koji se očekuje već nekoliko godina, u narednom periodu izvršiti mapiranje prioriternih parcela za otkup od privatnih vlasnika i parcele koje se nalazu u vlasništvu Države i Glavnog grada staviti pod okrilje jedne institucije u cilju svih budućih aktivnosti na lokalitetu. Preporuka je uspostaviti Arheološki park Duklja sa izgradnjom Centra za posjetioce koji će omogućiti kontinuirani i dugoročni razvoj kao i obnovu ovog najznačajnijeg arheološkog lokaliteta u Crnoj Gori.

Medun u istorijskom smislu ima još duži kontinuitet od Duklje, budući da nalazi sa lokaliteta sežu i do III i IV vijeka prije nove ere. Medun je specifičan po višeslojnosti istorijskih nalaza, a na medunskoj tvrđavi već su odrađena dva ciklusa arheoloških istraživanja. Preostalo je da se istraži donji dio utvrđenja, za šta su neophodna novčana sredstva u iznosu od 25-30.000 eura, čime bi se stvorile pretpostavke za izradu konzervatorskog projekta i moguću rekonstrukciju tvrđave koja i u ovom stanju, uz opasnost obrušavanja dijela bedema, privlači značajan broj posjetilaca. Eventualna rekonstrukcija tvrđave, u skladu sa nalazima i istorijskim izvorima, donijela bi ogromnu novu vrijednost kulturnoj ponudi Grada i prostoru Kuća kojem pripada u užem smislu.

Tvrđava Ribnica-Depedogen još jedna je velika, nedovoljno istraжена priča, čija bi valorizacija donijela novu dimenziju kulturno-turističkoj ponudi najužeg gradskog jezgra. Uz sve ambijentalne specifičnosti lokaliteta i mogućnosti realizacije niza kulturnih inicijativa na ovom prostoru, aktivnosti na valorizaciji ovog kulturnog dobra bile bi višestruko značajne po

Glavni grad. Podrazumijeva se da na lokalitetu moraju biti sprovedena dalja arheološka istraživanja, konzervacija i rekonstrukcija bedema u mogućem obimu, uz puno korišćenje potencijala Ljetnje scene i Sastavaka za realizaciju raznovrsnih programskih formi, kako festivala, tako i pojedinačnih kulturnih događaja.

Stara varoš je, takođe, ogroman resurs u kulturno-turističkom smislu, pa bi dalje aktivnosti u cilju opremanja adekvatnom komunalnom infrastrukturuom i očuvanja autentičnog ambijenta tog prostora, uz stimulisanje djelatnosti starih zanata i kreativnih industrija koje bi bile zastupljene u ovom dijelu grada i još veću frekvenciju kulturnih događaja na prepoznatljivim starovaroškim, lokalitetima, dodatno upotpunili kulturni mozaik grada. Do 2030. godine inicirati uređenje fasada na trgu Bećir Bega Osmanagića čime bi se platou vratio srednjovjekovni izgled iz epohe otomanske vladavine. Srednjovjekovni izgled zajedno sa pozicioniranjem ugostiteljskih objekata etno stila, pružio bi posjetiocima upotpunjeno iskustvo ove istorijske epohe.

Budući da je već raspisan tender za izvođenje radova na rekonstrukciji objekta **Jusovače**, očekujemo da će u narednih nekoliko godina ovaj prostor postati nova gradska kulturna pozornica koja će omogućiti realizaciju spektra kulturnih inicijativa.

Tvrđava Crvena stijena (Velje brdo, iznad Tološa), dominira okruženim prostorom i predstavlja vrijedan kulturno-turistički resurs Glavnog grada. U cilju boljeg prezentovanja istorije tvrđave, neophodna je izgradnja adekvatne staze koja vodi od podnožja Veljeg brda do pojasa kulturnog dobra Crvena stijena, uz arheološka istraživanja lokaliteta, te aktivnosti u cilju sanacije/rekonstrukcije tvrđave

S obzirom na usmjerenost gradske kulturne politike na otvorene prostore i klimatske predispozicije Podgorice, u narednom period neophodno je nastaviti sa širenjem mreže kulturnih punktova na kojim će se realizovati sve brojniji kulturni programi, u organizaciji Grada, države i nezavisne kulturne scene. U tom smislu, neophodno je da se, po uzoru na Njegošev park, u što je moguće većem broju gradskih javnih površina, izgrade mini amfiteatri ili otvorene kulturne scene, na kojim bi se mogli realizovati programi manjeg obima. Takođe, akcenat bi u narednom periodu trebalo staviti na bolju valorizaciju obala podgoričkih rijeka koje pružaju niz prostora za kulturne scene jedinstvenog ambijentalnog potencijala. Valorizacijom podgoričkih obala, kroz korišćenje ambijentalnih specifičnosti prostora oko objekta "Banja", Sastavaka i prostora kod objekta "Labud" za realizaciju

raznovrsnih kulturnih inicijativa i festivala podgorička kulturna ponuda dobila bi novu, autentičnu dimenziju.

Na polju kulturne baštine, imperativni zadatak je rapidno uvećanje izdvajanja za valorizaciju kulturnih dobara, a prije svega Duklje, Meduna i Ribnice.

Do 2030. godine, a nadamo se i ranije, na Duklji je, na osnovu Menadžment plana i saglasnosti činilaca na lokalnom i državnom nivou neophodno otkupiti privatne parcele koje struka smatra prioritetnim za dalja istraživanja lokaliteta i širenje kompleksa koji se nalazi u javnom vlasništvu. Dalje, potrebno je izvršiti formiranje jedne organizacione jedinice koja će biti nosilac aktivnosti na lokalitetu, ali i prevesti sve parcele u javnom vlasništvu na novoformiranu jedinicu, u cilju što efikasnije realizacije zacrtanih aktivnosti. Nužno je značajno uvećati iznos godišnjih sredstava za arheološka istraživanja na Duklji, uz razmatranje mogućnosti za povlačenje sredstava iz međunarodnih izvora, imajući u vidu značaj lokaliteta koji se nalazi na Tentativnoj listi UNESCO-a. Nakon sprovedenih istraživanja na dijelu lokaliteta neophodno je razmotriti mogućnost izgradnje Muzeja u kojem bi bili izloženi artefakti sa lokaliteta.

Na Medunu je prioritet okončanje arheoloških istraživanja tvrđave, sanacija dijela ugroženih bedema, te izrada konzervatorskog plana koji bi dao smjernice za eventualnu buduću rekonstrukciju tvrđave. Uz naslanjanje na Muzej Marka Miljanova, Grad bi u periodu do 2030. godine dobio vrijedan kulturni lokalitet koji bi značajno nadogradio kulturne i turističke potencijale ovog kraja. Sličan je slijed aktivnosti i na tvrđavi Ribnica/Depedogen, gdje su, takođe, neophodna arheološka istraživanja u cilju adekvatnog upoznavanja sa istorijom lokaliteta. Sprovedenjem neophodnih aktivnosti na ovim dobrima, stvorili bi se preduslovi da Grad i Država posredno i neposredno prihoduju značajna sredstva kroz valorizaciju lokaliteta, koja bi bila usmjerena na dalja istraživanja i aktivnosti u cilju očuvanja, obnove i promocije ovih kulturnih dobara.

Jedan od ključnih prioriteta u kulturnoj politici Grada mora biti i značajno uvećanje programskih budžeta Sekretarijata za kulturu i gradskih ustanova kulture, čime bi se stimulisala kvalitetnija kulturna produkcija, kreiranje novih kulturnih programa i manifestacija, te nadogradnja prepoznatljivih kulturnih sadržaja. Takođe, potrebno je nastaviti sa podrškom sve energičnijoj nezavisnoj kulturnoj sceni, kako finansijski, tako i logistički. Samo u sinergiji svih kulturnih činilaca može biti napravljen potreban iskorak u kulturnoj politici Glavnog grada.

Decentralizacija kulture i kulturne ponude u Podgorici jedan je od važnih pravaca gradske kulturne politike u narednom periodu. Izgradnjom novih kulturnih kapaciteta u djelovima grada u kojim nedostaju ovi sadržaji stvorice se preduslovi za ravnomjernije organizovanje kulturnih inicijativa u svim djelovima Podgorice. Ovaj cilj može biti dosegnut adaptacijom postojećih objekata koje koriste mjesne zajednice (poput bioskopa 25. maj, na Koniku), planiranjem multimedijalnih sala u okviru projekata multifunkcionalnih objekata koji se grade u gradskim naseljima, ali i eventualnom izgradnjom još jednog kulturno-informativnog centra u dijelu grada koji se ubrzano razvija, moguće u zoni nekadašnje fabrike "Radoje Dakić" ili obližnjim površinama.

Takođe, jedan od prioriteta u narednom periodu mora biti i adekvatno opremanje komunalne infrastrukture, gdje je potrebno izvršiti mapiranje određenog broja lokacija na teritoriji Grada pogodnih za realizaciju kulturnih programa, a potom i njihovo opremanje adekvatnim strujnim priključcima i pratećom infrastrukturom (po ugledu na Njegošev park).

Imajući u vidu rapidno rastuće troškove rentiranja opreme za potrebe tehničke realizacije programa na otvorenom (binske konstrukcije, rasvjete, ozvučenja), neophodno je razmotriti mogućnost nabavke ove opreme koja bi poslužila za realizaciju Podgoričkog i Proljećnog pazara, ali i velikog broja kulturnih i zabavnih programa koje realizuju prije svih Sekretarijat za kulturu i Turistička organizacija Podgorice. Na ovaj način dugoročno bi se obezbijedila značajna ušteda u dijelu tehničke realizacije programa, a ta sredstva bi se mogla preusmjeriti na uvećanje budžeta za programske sadržaje.

Izgradnja gradskog sajamskog prostora još jedna je od nužnih investicija koja može imati višestruko pozitivne efekte za Glavni grad. Podgorica je tokom godine, između ostalog, domaćin dva sajma knjiga koji se realizuju u improvizovanim prostorima neadekvatnim za ovaj tip manifestacija.

Imajući u vidu brojne izazove, ali i razvojne potencijale u oblasti kulture Glavnog grada, obiman je spisak strateških ciljeva i prioriteta koje treba realizovati u narednom periodu. U okviru Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica za period 2026-2031, planirani su sljedeći projekti: Rekonstrukcija i adaptacija postojećih prostora za prenamjenu u depo, karantin i konzervatorski atelje/radionicu, uključujući objekte u neposrednom okruženju i van korpusa glavne zgrade JU Muzeji i galerije Podgorice. Valorizacija i turistička prezentacija Galerije Risto Stijović će uključivati trajnu zaštitu i savremenu prezentaciju djela, uz nabavku galerijskog mobilijara i formiranje suvenirnice. Takođe, biće postavljena nova stalna

postavka u JU Muzeji i galerije Podgorice. Planirana je i 3D digitalizacija dijela muzejskog fonda, antičkih i historijskih lokaliteta na teritoriji Glavnog grada, kao što su Duklja i Medun. Konzervatorsko-restauratorske mjere i fizička zaštita mozaika na lokalitetu Duklja biće sprovedene u okviru projekta Doclea Mosaic. Takođe, biće realizovana revalorizacija Kuće Blaža Jovanovića na Veljem Brdu.

4.5. 18. Podrška mladima i razvoj omladinske politike

Podrška mladima i razvoj omladinske politike u Glavnom gradu ključni su za stvaranje održivog i prosperitetnog društva. Omladinska politika treba da odgovori na specifične potrebe mladih, pružajući im alate i prilike za lični i profesionalni razvoj, omogućavajući im istovremeno aktivno učešće u društvenim procesima.

Na potrebe mladih, Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom, kao organ zadužen za kreiranje i sprovođenje omladinske politike, odgovara donošenjem inovativnih i sveobuhvatnih strateških dokumenata kojima se tretiraju pitanja od značaja za mlade, kreiraju bolji uslovi za njihov razvoj u Podgorici, te unapređuje pristup kulturnim, sportskim i drugim sadržajima u gradu.

Kroz Strateški plan razvoja Glavnog grada, predviđeno je pokretanje multifunkcionalnog omladinskog centra za mlade, po ugledu na glavne gradove u regionu i Evropi. Centar ovog tipa pružiće priliku mladima da unaprijede svoje vještine i sposobnosti kroz neformalno obrazovanje, razvijanje kreativnosti, zdravih stilova života, kulturu, socijalizaciju i mnoge druge aktivnosti koje doprinose ličnom i društvenom razvoju mladih.

S druge strane, centar bi služio i kao prostor za okupljanje, gdje bi mladi bili u prilici da razmjenjuju mišljenja i iskustva sa svojim vršnjacima i na kvalitetan način provode slobodno vrijeme.

Kroz osnivanje pomenutog centra, Kancelarija za mlade bi na direktan način ostvarivala kontakt sa mladim ljudima, te dobijala neophodne inpute u cilju unapređenja postojećeg okvira omladinske politike. Osim toga, višeprostorni kapaciteti centra, omogućili bi realizaciju aktivnosti u različitim oblastima, čime bi se osigurao lakši pristup pomenutim sadržajima, uzimajući u obzir da bi se na jednom mjestu mogli ispratiti edukativni, kulturno-umjetnički, sportsko-rekreativni i informativni sadržaji.

4.5.19. Regulatorne reforme

Postoji potreba za jačanjem regulatornog procesa kroz unapređenje i proširenje zakonske regulative, uz istovremeno prilagođavanje zakonodavstva evropskoj regulativi, koja mora biti integrisana i prilagođena nacionalnom zakonodavnom okviru.

Potreba za regulatornom reformom u Podgorici proizlazi iz nekoliko ključnih faktora koji utiču na socioekonomski razvoj i kvalitet života u glavnom gradu Crne Gore. Prvo, kompleksnost i tromost trenutnog administrativnog sistema može biti prepreka za efikasno poslovanje i investiranje, što Podgoricu čini manje konkurentnom u odnosu na druge regionalne centre. Modernizacija regulative i pojednostavljenje procedura bi omogućilo brže i transparentnije procese, što bi privuklo domaće i strane investitore.

Drugo, postojeći problemi u upravljanju urbanim prostorom, kao što su nepravilno parkiranje, nedovoljno efikasna infrastruktura i loše upravljanje otpadom, zahtevaju reviziju i jačanje lokalnih propisa. Regulatorne reforme bi mogle da uvedu strožije kontrole i efikasnije kazne koje bi pomogle u održavanju reda i čistoće u gradskim zonama. Reforme kaznene politike u vidu novčanih kazni koje će adekvatno reflektovati težinu prekršaja, zajedno s efikasnim metodama za njihovu naplatu imaju za cilj obeshrabrivanje prekršaja i osiguranje reda.

Treće, zaštita životne sredine je još jedan važan segment koji zahtijeva reformu. Podgorica se suočava s izazovima kao što su zagađenje vazduha i neadekvatno odlaganje otpada. Reforma bi trebala da obuhvati strožije ekološke standarde i bolje resurse za nadzor i sprovođenje zakona o zaštiti životne sredine.

Četvrto, poboljšanje inspeksijskog sistema kroz regulatorne reforme može povećati efikasnost, smanjiti mogućnost korupcije, što bi direktno unaprijedilo pravnu sigurnost i poslovnu klimu u glavnom gradu.

Sve ove reforme bi doprinijele stvaranju stabilnijeg, privlačnijeg i održivijeg okruženja za građane i poslovne subjekte u Podgorici, čime bi se osigurao dugoročni razvoj i prosperitet grada.

Ispitivanje izvodljivosti sprovođenja zelene poreske reforme (predlog redizajniranja postojećih poreza i naknada za zagađivanje životne sredine i korišćenje prirodnih resursa; priprema plana poreskih olakšica za stimulisanje resursne efikasnosti i njihova postepena primjena; puna primjena inoviranih, instrumenata sa ciljem da se do ostvarivanja

punopravnog članstva u EU, Crna Gora približi prosječnom udjelu ovih prihoda kao u budžetima EU država članica.

Međutim, pored unapređenja zakonskih propisa i podzakonskih akata, nužno je potrebno da se isti u praksi primjenjuju od strane nadležnih organa. Uprava za zaštitu imovinsko - pravnih interesa Glavnog grada je svjedok brojnih sudskih procesa, koji su okončani i onih koji se i dalje vode, a koji su izazvani isključivo pasivnošću i nepostupanjem nadležnih organa, kako opštine, tako i države. U tom smislu je potrebna odgovarajuća obuka stručnog kadra, u smislu sticanja i unapređenja znanja i vještina radi postupanja u skladu sa reformisanim i postojećim propisima, određivanja smjernica i obaveza u pogledu načina postupanja u konkretnim slučajevima i situacijama. Osim toga je potrebno sprovoditi kontinuiranu kontrolu rada postupajućih organa, kako bi se omogućilo kontinuirano i adekvatno sprovođenje zakonskih propisa u odgovarajućim aspektima. Na prednji način je moguće na najadekvatniji način odgovoriti izazovima, koje sa sobom nosi sve veća modernizacija, unapređenje tehnologije, socijalna mobilnost, povećanje broja stanovnika, sve većeg dolaska stranih lica, turista, priliva stranih investitora. Naprijed navedeno je nužno kako bi se stvorili uslovi za privlačenjem stranih investitora, što sa sobom nosi privlačenje investicija i kapitala, a što posljedično stvara uslove za unapređenjem razvoja Glavnog grada, modernizacijom i približavanjem nivou evropskih i svjetskih gradova.

5. Pregled projekata planiranih za realizaciju

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 1- IZGRADNJA ZAPADNE OBILAZNICE

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj projekta je dalji razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture i djelatnosti. Izgradnjom obilaznice obezbijediće se rasterećenje grada od tranzitnog saobraćaja. Projektni ishod je izgradnja još jedne obilaznice čime će se obezbijediti veća bezbjednost saobraćaja, bolja povezanost gradskih cjelina, stvaranje uslova za kvalitetniji javni prevoz putnika.

Indikatori za praćenje ostvarenosti cilja:

- Broj priključaka na prateću infrastrukturu
- Broj izgrađenih saobraćajnih traka (2x2 trake duž trase)
- Broj komunalno opremljenih lokacija (+100 lokacija)
- Dužina asfaltiraja puta (+3 km)
- Broj postavljenih saobraćajnih zankova, signaizacije i rasvjete (3km rasvjete)

Opis projekta: Trasa ove saobraćajnice prostire se od Cetinjskog puta do uklapanja na Bulevar za Danilovgrad, tj. na kružni tok prije Komanskog mosta gledano iz pravca grada. Saobraćajnica prolazi kroz naselja Donja Gorica i Gornja Gorica. Dužina trase je cca 3000m. Poprečni profil saobraćajnice je 22m i čine ga kolovozne trake širine 2x7m, razdjelno ostrvo širine 2m i trotoari 2x2m, sa bankinom od 2 x 0,5 m.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Uprava za saobraćaj

Subjekti uključeni u implementaciju: Uprava za saobraćaj, Direkcija za imovinu Glavnog grada, Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice

Status imovinsko pravnih odnosa: -Postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi.

Trenutni status: Pozitivno revidovan Glavni projekat usklađen sa eurokodovima i dobijene sve saglasnosti. U toku je vrednovanje ponuda po Javnom pozivu za odabir Izvođača radova, koji sprovodi Uprava za saobraćaj.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
Projektantski predračun je cca 20.328.000,00€.			
Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa.			
Realizacija predmetnog projekta planirana je po principu učešća 20% Glavni grad i 80% Uprava za saobraćaj.	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Objavljivanje i sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Uprava za saobraćaj		
Monitoring nad radovima u dijelu energetike	CEDIS		
Gradevinska dozvola	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Aktivnosti na izvođenju radova	Uprava za saobraćaj/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene: Mogućnost fazne izgradnje saobraćajnice u skladu sa stepenom riješenih imovinsko - pravnih odnosa.			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 2- IZGRADNJA BULEVARA VOJISLAVLJEVIĆA

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj projekta je dalji razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture i djelatnosti. Izgradnjom obilaznice obezbijediće se rasterećenje grada od tranzitnog saobraćaja. Projektni ishod je izradnja još jedne obilaznice čime će se obezbijediti veća bezbjednost saobraćaja, bolja povezanost gradskih cjelina, stvaranje uslova za kvalitetniji javni prevoz putnika.

Izlazni indikatori: tranzitni tokovi putnika i roba, intenzivniji razvoj naselja u gravitacionoj zoni i veća bezbjednost saobraćaja i saobraćajno rasterećenje.

Opis projekta: Rekonstrukcija ulice od mosta na rijeci Morači do raskrsnice sa kružnim tokom saobraćaja na kojoj se Ulica Vojislavljevića spaja sa Ulicom zetskih vladara, Miniobilaznicom i Ulicom 4. jula.

Glavni projekat je urađen u skladu sa tada važećom planskom dokumentacijom: DUP "Stambena zajednica VI – Zabjelo" iz 1979.god. Stambena zajednica 7" iz 1979.god., DUP "Zabjelo B" iz 2005.god., DUP "Zabjelo B – oko Tarine garaže" iz 2004.god., DUP "Zabjelo B1" iz 2004.god., DUP "Zabjelo B2" iz 2004.god., DUP "Zabjelo 8" iz 2004.god.

Dužina saobraćajnice je cca 2800 m. Širina kolovoznih traka je 7 m (za svaki smjer kretanja predviđene su 2 saobraćajne trake širine po 3,5m).

Razdjelno ostrvo je promjenljive širine od 2 do 4,5m. Uz ivice kolovoza nalazi se zeleni pojas promjenljive širine 1 m, uz koji su projektovane biciklističke staze širine 1 m i trotoari širine 2 m. Od prateće infrastrukture planirani su atmosferska i fekalna kanalizacija, vodovod, tk kanalizacija i javna rasvjeta.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Uprava za saobraćaj

Subjekti uključeni u implementaciju: Uprava za saobraćaj, Direkcija za imovinu Glavnog grada, Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice.

Status imovinsko pravnih odnosa: -Postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinski odnosi.

Trenutni status: Glavni projekat usklađen sa eurokodovima i dobijene saglasnosti nadležnih preduzeća. Odabran Izvođač radova nakon sprovedenog Javnog poziva. Radovi na izgradnji buleva su započeli u maju 2025. godine i još uvijek su u toku.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
Ugovorena vrijednost radova je cca 14.426.334,50€ Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa. Prema Sporazumu, Uprava za saobraćaj će finansirati izgradnju saobraćajnice, uključujući i saobraćajnu signalizaciju (9.127.765,47), dok je Glavni grad zadužen za eksproprijaciju zemljišta i izgradnju komunalne infrastrukture (5.298.569,66).	2026	2027	2028
	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Uprava za saobraćaj/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene: Fazna izgradnja saobraćajnice u skladu sa stepenom riješenih imovinsko - pravnih odnosa.			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti
PROJEKAT BROJ 3- REKONSTRUKCIJA MOSTA NA TRASI BULEVARA VOJISLAVLJEVIĆA I KRUŽNOG TOKA NA RASKRSNICI PUTEVA ZA CETINJE I NIKŠIĆ
KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI: Cilj projekta je dalji razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture i djelatnosti. Izgradnja ovog bulevara i novog mosta, uz rekonstrukciju kružne raskrsnice Nikšićkog i Cetinskog puta, svakako će uticati na protok saobraćaja i eliminaciju kao i na povećanje bezbjednosti u saobraćaju.

Opis projekta:

Projektom je predviđena rekonstrukcija postojećeg mosta i izgradnja novog mosta paralelno starom mostu kao i izgradnja novog kružnog toka umjesto postojećeg, montažnog. Ukupna dužina saobraćajnice prema projektu je 650 m sa svom pratećom elektro i hidrotehničkom infrastrukturom. Elaborat eksproprijacije je dostavljen na dalju nadležnost Direkciji za imovinu za potrebe rješavanja imovinsko-pravnih odnosa.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Uprava za saobraćaj

Subjekti uključeni u implementaciju: Direkcija za imovinu Glavnog grada, Uprava za nekretnine, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoja, Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice.

Status imovinsko pravnih odnosa: -Na trasi mosta nema neriješenih imovinsko - pravnih odnosa, dok je za kružnu raskrnicu potrebno izvršiti eksproprijaciju.

Trenutni status: Pozitivno revidovan Glavni projekat usklađen sa eurokodovima. Javni poziv za Izvođača radova je poništen i isti će biti obnovljen. Stručni nadzor je odabran i Ugovor je zaključen sa preduzećem "Građevinski nadzor i laboratorijska ispitivanja" AD Podgorica.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
Ponudena cijena na Javnom pozivu 7.320.500,00 € sa PDV-om	2026	2027	2028
Kapitalni budžet i Budžet Glavnog grada	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine	/	/
Objavljivanje i sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova	Uprava za saobraćaj		
Građevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine/ Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoja		
Aktivnosti na izvođenju radova	Uprava za saobraćaj/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene: Na trasi mosta nema neriješenih imovinsko - pravnih dok je za kružnu raskrnicu potrebno izvršiti eksproprijaciju.			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti**PROJEKAT BROJ 4- IZGRADNJA NASTAVKA BULEVARA SAVE KOVAČEVIĆA SA DENIVELISANOM SAOBRAĆAJNICOM PREMA STAROM AERODROMU****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Cilj projekta je dalji razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture i djelatnosti. Bolje saobraćajno rešenje.

Izlazni indikatori : bolja komunalna opremljenost, saobraćajno povezivanje i uređenje ovog područja, smanjenje saobraćajnih gužvi, veći protok saobraćaja i povećanje bezbjednosti u saobraćaju.

Opis projekta: Saobraćajnica bulevarskog tipa koja treba da poveže naselje Stari aerodrom sa Bulevarom Save Kovačevića. Veza preko pruge u dužini od cca 500m.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj; Uprava za željeznice, Direkcija za imovinu, Uprava za nekretnine, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Uprava za saobraćaj.

Status imovinsko pravnih odnosa: Postoje neriješeni imovinsko – pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinsko pravni odnosi.

Trenutni status: Izmjenama i dopunama Prostornog plana Glavnog grada planirana je izgradnja denivelisane saobraćajnice kao nastavak bulevara Save Kovačevića prem starom Aerodromu. Shodno navedenom, biće sprovedena procedura na izradi tehničke dokumentacije. U toku su pregovori i usaglašavanje sa Upravom za željeznice, prvenstveno u dijelu tehničkih rješenja, modela izvođenja i bezbjednosnih standarda koji se moraju ispoštovati zbog prelaska preko željezničke infrastrukture.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

cca 9.000.000,00 € Kapitalni budžet i Budžet Glavnog grada	2026	2027	2028
	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Izdavanje Odluke od opšteg interesa sa elementima Urbanističko - tehničkih uslova po usvojenim izmjenama i dopunama PUP-a Podgorice	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		

Objavljivanje i sprovođenje Javnog poziva za izradu Idejnog rešenja i Glavnog projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Objavljivanje i sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Uprava za saobraćaj		
Rešavanje imovinsko-pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine/ Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoja		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice/ Uprava za saobraćaj		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 5- REKONSTRUKCIJA ULICE II CRNOGORSKOG BATALJONA

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj projekta je dalji razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture i djelatnosti. Osnovna namjera projekta je da se rastereti saobraćaj u dijelu grada – naselja Zagorič, Maslina, Zlatice, koji će uobličavanjem tj. usmjeravanjem saobraćaja na široki koridor saobraćajnice.

Izlazni indikatori: Rekonstruisana ulica, veća bezbjednost saobraćaja, manje saobraćajne gužve.

Opis projekta: Postojeća saobraćajnica je prosječne širine 6.5m, sa obostranim trotoarima promjenljive širine.

Rekonstrukcija predmetne saobraćajnice podrazumijeva proširenje postojećih gabarita na saobraćajnicu bulevarskog tipa sa razdjelnim pojasom. Dužina dijela Ulice II Crnogorskog bataljona koja je predmet ove tehničke dokumentacije je 450 m. U okviru dokumentacije obrađeni su i saobraćajni priključci na novoprojektovani bulevar kao i kružna raskrsnica. Širina ulice iznosi 18.5m.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj

Status imovinsko pravnih odnosa: -Postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinsko pravni odnosi.

Trenutni status: -Glavni projekat pozitivno revidovan.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

2.500.000,00€ Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa -Budžet Glavnog grada	2026	2027	2028
	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Dodatne napomene:

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti**PROJEKAT BROJ 6- UREĐENJE ŠETALIŠTA UZ RIJEKU MORAČU, SA OBIJE STRANE - OD MOSTA MILENIJUM DO PJEŠAČKOG MOSTA U ZAGORIČU****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Cilj projekta je valorizacija potencijale lokacije, posebno izuzetnih ekoloških potencijala kroz set mogućih intervencija koje su istovremeno suptilne i maštovite. Predviđene su dobro pozicionirane i savremeno osmišljene intervencije koje pomažu u otkrivanju kvaliteta lokacije. Rješenje teži da uspostavi dijalog grada i Morače bez pretenzija da nametne karakter jednog prostora drugom. Ovaj projekat predstavlja potencijal kako veoma specifično lokalno stanje može postati globalan dizajn model.

U gotovo svim evropskim prijestonicama izgrađenim na rijekama, rijeke su kroz istoriju bile duboko manipulisane, kroćene, izgrađene i urbanizovane, dok je u Podgorici, zbog jedinstvene morfologije korita i istorijskih pristupa urbanom planiranju, Morača opstajala kao gotovo netaknuta, neukroćena divljina usred grada.

Opis projekta: Radi se o trećoj fazi šetališta uz obalu rijeke Morače od mosta Milenijum do mosta Andrije Kažića sa jedne i od mosta Andrije Kažića do mosta Milenijum sa druge strane u dužini od oko cca 2000m. Glavni projekat će se raditi u skladu sa Konkursnim rešenjem koji je sproveden u ranijem periodu.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj

Status imovinsko pravnih odnosa: Djelimično je obezbijedeno zemljište, a u jednom dijelu je potrebno, u skladu sa važećom procedurom pristupiti rješavanju imovinsko – pravnih odnosa.

Trenutni status: Pripremljena tenderska dokumentacija za izradu projekta. U toku procedura za objavljivanje Javnog poziva za izradu Glavnog projekta.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 4.500.000,00€			
Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa	/	/	/
-Budžet Glavnog grada			

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
------------	-----------------	---------------	-------------

Sprovođenje Javnog poziva za izradu i reviziju Glavnog projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 7- UREĐENJE ŠETALIŠTA UZ RIJEKU RIBNICU, SA OBIJE STRANE, II i III cjelina

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj izrade je uređenje degradiranog korita Ribnice, sa posebnim osvrtom na uklapanje postojećih uređenih fragmenata u jednu cjelinu i prijedlogom rekonstrukcije starog mlina u cilju kreiranja autentičnog ugostiteljskog objekta kao jedne od repernih tačaka lokacije. Veoma važan segment projekta jesu i konekcije obala sa okolnim terenom, kako sa parkovskim površinama tako i sa urbanim tkivom u cilju postizanja dostupnosti riječnog korita za sve grupe građana.

Izlazni idnikatori: izgrađeno šetalište, obezbijedene površine za odmor i rekreaciju.

Opis projekta: Šetalište je planirano odsastavaka rijeke Morače i Ribnice do objekta "Banja" u zahvatu Prostornog urbanističkog plana Podgorice je odrađeno Idejno rešenje. Površina zahvata za sve tri cjeline iznosi 3.5 ha. Dužina trase je cca 950m. Zbog svoje dužine, trasa je podijeljena na tri cjeline i to:

cjelina I: -Dio korita rijeke Ribnice od Novog mosta (objekta "Banja") do Mosta žrtava 5. maja(objekat Muzički centar)

cjelina II: -Dio korita rijeke Ribnice od Mosta žrtava 5. maja (objekat Muzički centar) do Tabačkog mosta koji se- nalazi u okviru DUP-a "Stara Varoš-Blok 7"

cjelina III:- Dio korita rijeke Ribnice od Tabačkog mosta do starog mosta na Sastavcima koji se nalazi u okviru -DUP-a "Stara Varoš –blok 7" i UP-a " Stara Varoš".

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj

Status imovinsko pravnih odnosa: Postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinsko-pravni odnosi.

Trenutni status: Glavni projekat pozitivno revidovan za sve tri cjeline.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 2.500.000,00€			
Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa	/	/	/
-Budžet Glavnog grada			

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Dodatne napomene:**SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti****PROJEKAT BROJ8- KUĆA “LEGAT”****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Unapređenje očuvanja i promocije kulturne baštine kroz izgradnju legata namijenjenog izlaganju eksponata i organizovanju kulturnih sadržaja, sa ciljem jačanja kulturnog identiteta i dostupnosti kulturnih vrijednosti široj zajednici.

Primjer izlaznih indikatora:

- Izgrađen i opremljen prostor za izlaganje (broj kvadrata izložbenog prostora)
- Broj postavljenih stalnih i povremenih izložbi godišnje
- Broj eksponata izloženih i adekvatno zaštićenih
- Broj posjetilaca legata u prvoj godini rada
- Broj kulturnih događaja (tribina, radionica, predavanja) održanih u prostoru
- Povećanje vidljivosti i promocije lokalne kulturne baštine (broj medijskih objava, digitalnih sadržaja)

Opis projekta: -Ovaj objekat je planiran kao prostor koji će biti posvećen očuvanju i prezentaciji stvaralaštva crnogorskih umjetnika.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj

Status imovinsko pravnih odnosa:- Izgradnja objekta je planirana na površinama koje su u vlasništvu Glavnog grada u neposrednoj blizini mosta Andrije Kažića u Zagoriču.

Trenutni status: -Ugovorena je izrada geološkog elaborata radi ispitivanja terena. Planirana su sredstva za izradu Glavnog projekta u vrijednosti od 200.000,00

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet cca 4.000.000,00	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Pribavljanje geološkog elaborata	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Pribavljanje Urbanističko tehničkih uslova	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Projektanta i Revidenta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Prijava gradnje i početak radova	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Dodatne napomene:

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 9- IZGRADNJA PJEŠAČKOG MOSTA NA RIJECI MORAČI, OD SC "MORAČA" KA STAROJ VAROŠI

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Budući pješački most povezuje rekreativno kulturnu zonu na obali rijeke Morače sa zonom Stare Varoši i dalje sa ostalim djelovima grada. Njegov značaj je tim veći što se ima u vidu da je lako dostupan iz svih pravaca mostovima i saobraćajnicama bulevarskog tipa kojima se uspostavlja veza između različitih dijelova grada sa suprotnim stranama rijeke Morače. Planirani pješački most će doprinijeti poboljšanju bezbjednosti građana i uticaće na povećanje kvaliteta života u gradu uopšte i činiće grad pogodnijim za život. Predstavljaće jedinstvenu sponu najstarijeg dijela grada Stare Varoši sa savremenim sadržajima na drugoj obali rijeke.

Opis projekta: Budući pješački most se nalazi na katastarskim parcelama broj 98, 5875 KO Podgorica III i broj 1275/26, 1275/3 i 1672 KO Podgorica I, u zahvatu dva planska dokumenta UP "Stara Varos" i DUP-a "Rekreativno kulturna zona na obali rijeke Morace-juzni dio". UP-om "Stara Varos" planirana je izgradnja visećeg pješačkog mosta širine cca 3,00 m i dužine cca 120m. Tačna pozicija mosta će biti bliže definisana nakon geoloskih ispitivanja predmetne lokacije, hidrološko-hidrotehničkih istraživanja, te geodetskog snimanja terena.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo.

Subjekti uključeni u implementaciju: Služba Glavnog gradskog arhitekta, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema imovinsko – pravnih odnosa.

Trenutni status: - Izdati UTU-i od strane Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i pripremljen Projektni zadatak.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 3.500.000,00€ Budžet Glavnog grada	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Pribavljanje geološkog elaborata	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Raspisivanje Javnog konkursa za Idejno arhitektonsko rešenje	Služba Glavne gradske arhitekture		
Sprovođenje Javnog poziva za izradu Glavnog projekta shodno idejnom rešenju	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 10- REKONSTRUKCIJA POSTOJEĆEG I IZGRADNJA NOVOG MOSTA - KRIVI MOST

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Predmetna lokacija je prepoznata po velikoj frekvenciji saobraćaja gdje se zbog tipa saobraćajnice i uskog grla (od ulice Dr Vukašina Markovića do Ulice 8. marta) stvaraju velike gužve. Proširenjem mosta u profil bulevarske saobraćajnice u velikom dijelu će uticati na bolji protok saobraćaja, doprinijeti poboljšanju bezbjednosti saobraćaja i uticati na povećanje kvaliteta života.

Opis projekta: Tačan položaj lokacije mosta biće određen nakon geodetskog snimanja, geomehaničkih i hidroloških istraživanja. Planirano je proširenje i rekonstrukcija Krivog mosta, odnosno izgradnja dodatnih traka koje bi rasteretile saobraćaj, s tim da se daje mogućnost izgradnje mosta i na potezu iz Ulice Marka Radovića ka Ul. 8.marta.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo.

Subjekti uključeni u implementaciju: Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Uprava za saobraćaj.

Status imovinsko pravnih odnosa: -Postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinsko pravni odnosi.

Trenutni status: - Pribavljeni urbanističko tehnički uslovi. Trenutno se sprovode analize i priprema dokumentacije potrebne za raspisivanje Javnog poziva za izbor projektanta za izradu Idejnog rešenja i Glavnog projekta. Budžetom Glavnog grada za 2026. godinu planirana su sredstva od 300.000,00 € za izradu Idejnog rješenja i Glavnog projekta.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

cca 8.500.000,00€ Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa Budžet Glavnog grada, Kapitalni budžet	2026	2027	2028
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Priprema tenderske dokumentacije (analize, istraživanja, projektni zadatak i slično)	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za izradu Idejnog rešenja i Glavnog projekta mosta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Uprava za saobraćaj/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		

Aktivnosti na izvođenju radova	Uprava za saobraćaj/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			
SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti			
PROJEKAT BROJ 11- IZGRADNJA MOSTA U ROGAMIMA SA PRISTUPNIM SAOBRAĆAJNICAMA			
KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:			
Izgradnja mosta i pristupne saobraćajnice uticale bi na bolju saobraćajnu povezanost naselja, na razvoj infrastrukture i djelatnosti na predmetnom području. Planirani most će doprinijeti poboljšanju bezbjednosti saobraćaja i uticaće na povećanje kvaliteta života u gradu uopšte i činiće grad pogodnijim za život.			
Opis projekta: Lokacija predmetnog mosta je planirana preko rijeke Morače u naselju Rogami preko puta lokaliteta "Duklja". Izgradnja mosta je predviđena sa pristupnom saobraćajnicom koje bi spajale Ulicu Gavra Vukovića i Pipersku ulicu u dužini od cca 850m.			
Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.			
Subjekti uključeni u implementaciju: Služba Glavne gradske arhitekture, Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivog razvoja, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine			
Status imovinsko pravnih odnosa: -Postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinsko pravni odnosi.			
Trenutni status: U vidu ideje. Planirano izmjenama i dopunama PUP-a Podgorica, čime su stvoreni uslovi za dalje aktivnosti.			
BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
cca 7.500.000,00€ Potrebno uvećati za iznos za rešavanje imovinsko - pravnih odnosa -Budžet Glavnog grada	2026	2027	2028
	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Odluka o određivanju lokacije sa elementima UTU-a	Sekretarijat za planiranje prostora i održivog razvoja		
Raspisivanje Javnog konkursa za Idejno arhitektonsko rešenje	Služba Glavne gradske arhitekture		
Sprovođenje Javnog poziva za izradu Glavnog projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa na trasi	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 12- TRG BALŠIĆA

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj projekta je da se afirmiše raznovrstan život na otvorenom, u ambijentu užeg gradskog prostora. Smisao projekta je da bude i pokretač za revitalizaciju javnog života u zapostavljenim krajevima punim ambijentalnih potencijala za buduću cijelinu, posebnu zonu užeg centra grada.

Opis projekta: Riječ je o projektu čija realizacija će donijeti sasvim novi život centru grada i doprinijeti rasterećenju saobraćaja. Imajući u vidu planiranu namjenu trga i njegovu specifičnu historijsku funkciju, planirana prenamjena postojećeg parkirališta u gradski trg namijenjen prvenstveno pješacima i djelimično natkriven prostor koji bi se koristio u određenim intervalima za gradsku pijacu – tržnicu, a u drugim kao lijepi prostor za kulturna dešavanja u centru Podgorice. Saobraćaj u mirovanju će se preusmjeriti u podzemnu garažu ispod novoformiranog trga u dva ili tri nivoa.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Služba Glavnog gradskog arhitekta, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih - imovinsko pravnih odnosa

Trenutni status: U vidu Ideje.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
	2026	2027	2028
cca 10.000.000,00€ -Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Urbanističko - tehnički uslovi	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Raspisivanje Javnog konkursa za Idejno arhitektonsko rešenje	Služba Glavnog gradskog arhitekta		
Sprovođenje Javnog poziva za izradu Glavnog projekta, kao i revizija projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Dodatne napomene:**SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti****PROJEKAT BROJ 13- TRG BOŽANE VUČINIĆ****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Cilj ovog projekta je da se oplemeni/ uredi prostor nekadašnjeg Trga i da se saobraćaj u mirovanju izmjesti na podzemne etaže, kako bi se prostor platoa mogao koristiti za druge sadržaje – ugostiteljstvo i parkovske površine.

Opis projekta: Predmet Glavnog projekta je izgradnja trga sa podzemnom garažom. Trg je u potpunosti pješački, dostupan samo uslužnim vozilima radnji, zanatlijama i specijalnim vozilima.

Idejnim rešenjem je predviđeno uređenje terena sa 3 podzemne etaže kapaciteta 348pm. Garaža je projektovana kao protočna sa ulazno izlaznom rampom iz ul. Kralja Nikole sa zapadne strane i sa sjeverne strane iz servisne ulice u blizini Muzičkog centra.

Od sadržaja na trgu su takode planirana dječija igrališta, fontane, razni platoi, vertikalne komunikacije kao veza trga sa podzemnim etažama garaže (lift i stepenište) i slično.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Ministarstvo javnih radova

Subjekti uključeni u implementaciju: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih - imovinsko pravnih odnosa.

Trenutni status: Pribavljeno Idejno rešenje. U toku Javni poziv za izradu Glavnog projekta i za odabir Izvođača radova. Otvaranje ponuda je zakazano za 15. decembar 2025. godine. Javni poziv je raspisan od strane Ministarstva javnih radova.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 18.000.000,00€ -Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
------------	-----------------	---------------	-------------

Sprovođenje Javnog poziva za odabir Projektanta za izradu Glavnog projekta i Izvođača radova	Ministarstvo Javnih radova		
Sprovođenje Javnog poziva za Stručnog nadzora na predmetnom objektu	Ministarstvo Javnih radova		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo Javnih radova /Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 14- TRG GOLOOTOČKIH ŽRTAVA

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj izgradnje trga sa podzemnom garažom ispred autobuske i željezničke stanice je stvaranje funkcionalnog i reprezentativnog javnog prostora koji poboljšava protok putnika, podiže kvalitet urbanog ambijenta i rješava problem parkiranja u zoni stanice. Ključni indikatori uspjeha obuhvataju povećanu propusnost i sigurnost saobraćaja, smanjenje površinskog parkiranja, povećan broj korisnika javnog prostora i pozitivne reakcije lokalne zajednice na kvalitet uređenja i funkcionalnost prostora

Opis projekta: Trg Golootočkih žrtava determinisan je sa dva važna saobraćajna objekta - autobuskom stanicom i željezničkom stanicom, te s toga predstavlja važno saobraćajno čvorište i prvi susret putnika sa gradom.

Planirana je izgradnja trga koji će u potpunosti biti pješačka površina sa dvoetažnom podzemnom garažom kapaciteta- 251 parking mjesto. Ukupna bruto površina garaže: 10.163,54 m².

Između trga i garaže predviđene su vertikalne komunikacije: eskalatori, liftovi i stepeništa.

Ulazi i izlazi vozila u garažu planirani su iz pravca Bulevara Mitra Bakića.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova, Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine

Status imovinsko pravnih odnosa: -postoje neriješeni - imovinsko pravni odnosi. Uslov za realizaciju su prethodno riješeni imovinsko pravni odnosi.

Trenutni status: Izrada Glavnog projekta u toku

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 15.000.000,00€ -Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora na predmetnoj trasi	Ministarstvo javnih radova		
Rešavanje imovinsko - pravnih odnosa	Direkcija za imovinu/ Uprava za nekretnine		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova /Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti**PROJEKAT BROJ 15- REKONSTRUKCIJE LOKALNOG OBJEKTA OD OPŠTEG INTERESA – SPORTSKOG OBJEKTA SC „LJUBOVIĆ“****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Cilj projekta rekonstrukcije je saniranje objekta i poboljšanje uslova korišćenja kroz uvođenje novih sportskih sadržaja namijenjenih.

Opis projekta:

Predmetni objekti SC „Ljubović“ se nalaze u Ulici Radosava Burića sa koje se pristupa lokaciji. Kroz izradu tehničke dokumentacije rekonstrukcija će biti podijeljena na dvije faze. Prvom fazom biće predviđena rekonstrukcija otvorenog strelišta sa ciljem prenamjene prostora u multifunkcionalnu dvoranu dimenzija u osnovi 67 m x 9 m. U dvorani je predviđeno planiranje prostora za odbojku, košarku, rukomet, gimnastiku i sportsko penjanje. Drugom fazom je obuhvaće prizemni objekat dimenzija u osnovi cca 45m x 11m. Ovaj objekat je izgrađen za potrebe streljačkih disciplina na daljinama do 25m i u te svrhe će se i dalje koristiti.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih imovinsko – pravnih odnosa.

Trenutni status: U toku je izrada Idejnog rešenja i Glavnog projekta.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 2.500.000,00€ Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Izrada i revizija Glavnog projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Dodatne napomene:

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 16- REKONSTRUKCIJA OBJEKTA CENTRALNIH DJELATNOSTI U OKVIRU POSTOJEĆIH GABARITA, NA URBANISTIČKOJ PARCELI BROJ 6, U BLOKU O, DUP “NOVA VAROŠ” -OBJEKAT “PODGORIČANKA”

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj rekonstrukcije robne kuće “Podgoričanka” jeste da se oživi jedan od, u ranijem periodu, značajnijih trgovačkih centara kako bi to bilo mjesto u kojem će se razvijati: kultura, turizam i preduzetništvo. Rekonstrukcijom ovog značajnog objekta uticaće se na dinamičnost centralnog gradskog jezgra čime će se osloboditi glavni potencijal ovog prostora.

Opis projekta: Robna kuća Podgoričanka se nalazi u samom centru grada, na raskrsnici Ulice slobode i Ulice Novaka Miloševa, u zahvatu Urbanističkog projekta “Nova Varoš, Blok O”, na katastarskoj parceli broj 3965, KO Podgorica II. Postojeći objekat ima površinu 3.970,88 BRGP, spratnosti Po+P+3 i zemljište uz objekat površine 117m².

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih - imovinsko pravnih odnosa

Trenutni status: U toku je izrada Idejnog rešenja, Glavnog projekta sa Glavnim projektom enterijera.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 10.000.000,00€ -Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Izrada i revizija Glavnog projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 17- GRADSKI STAN

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Socijalna zaštita, ekonomska dobit, unaprijeđen životni standard, povoljni uslovi za rešavanje stambenih pitanja socijalno ugorženih kategorija.

Opis projekta: Izgradnja objekta u okviru površina za mješovitu namjenu-MN, na urbanističkoj parceli 40a, 41 i 42 u zahvatu DUP-a „Konik-Stari Aerodrom-faza III“.

Lokacija budućih objekata je između Doma za stare i puta prema Tuzima

Predviđeni parametri za navedenu lokaciju su sledeći:

UP40a (kp7893/57 KO Podgorica III) površine 7.189m², planirana zauzetost 2.157 m², planirani BGP 9.705m², spratnosti P+4, broj stambenih jedinica 85 i broj poslovnih jedinica 36.

UP41 (kp 7893/58 i 7894/2 i 7894/2 KO Podgorica III) površine 5.778 m², planirana zauzetost 1.773 m², planirani BGP 7.800 m², spratnosti P+4, broj stambenih jedinica 68 i broj poslovnih jedinica 29.

UP42 (kp 7893/60 KO Podgorica III) površine 5.706 m², planirana zauzetost 1.712 m², planirani BGP 7.703 m², spratnosti P+4, broj stambenih jedinica 67 i broj poslovnih jedinica 29.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Služba Glavnog gradskog arhitekta, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova.

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih - imovinsko pravnih odnosa

Trenutni status: Od strane Službe Glavnog gradskog arhitekta sproveden je javni konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje stambeno-poslovnog kompleksa u okviru projekta „Gradski stan“. Nakon odabira prvonagrađenog rešenja stvoriće se uslovi za dalje aktivnosti po pitanju izrade tehničke dokumentacije.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 30.000.000,00€			
-Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
------------	-----------------	---------------	-------------

Sprovođenje Javnog poziva za izradu i reviziju Glavnog projekta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova /Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice/		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova /Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		

Dodatne napomene:

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 18 - "SAJAMSKO – KONGRESNI CENTAR"

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj izgradnje sajamsko-kongresnog centra je razvoj savremenog, višefunkcionalnog prostora koji omogućava održavanje sajmova, konferencija, poslovnih događaja i kulturnih manifestacija, uz jačanje ekonomskog, turističkog i inovacionog potencijala grada. Projekat treba da omogući veću regionalnu vidljivost, privlačenje investicija i unapređenje poslovnog okruženja.

Izlazni indikatori:

- Izgrađena i funkcionalna sajamsko-kongresna infrastruktura prema usvojenom konkursnom rješenju.
- Broj raspoloživih sajamskih i konferencijskih sala, njihova ukupna površina i kapacitet.
- Tehnička opremljenost prostora (AV oprema, modularnost, logističke zone).
- Usvojen operativni model upravljanja objektom.
- Povećan broj događaja u prvoj godini rada i rast broja posjetilaca kroz vrijeme.

Opis projekta: Lokacija budućeg objekata je u okviru DUP-a " Agroindustrijska zona- na UP 3.1, UP 3.2, UP3.3 i UP3.4. uz Bulevar prema Tuzima.

Ukupna bruto površina objekta iznosi oko 25.400 m², od čega je 11.783 m² namijenjeno javnim i kulturnim sadržajima (izložbeni i kongresni prostori, restorani, komercijalne jedinice), dok se u podzemlju nalazi garaža kapaciteta 12.000 m², kao i 1.600 m² tehničkih prostora. Osnovna površina objekta na parceli iznosi 8.630 m² spratnosti P+1.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.

Subjekti uključeni u implementaciju: Služba Glavnog gradskog arhitekta, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova.

Status imovinsko pravnih odnosa:n/a" -nema neriješenih - imovinsko pravnih odnosa

Trenutni status: Sproveden Javni konkurs za odabir urbanističko – arhitektonskog rešenja. Odabrano je rešenje pod nazivom "FABRIKA DOGAĐAJA" obrađena od strane projektantskog biroa iz Turske. U toku priprema tenderske dokumentacije

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 30.000.000,00€	/		
Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Projektanta i Revidenta (izrada i revizija tehničke dokumentacije)	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Sprovođenje Javnog poziva za odabir Izvođača radova i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova /Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Gradevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti**PROJEKAT BROJ 19- UREĐENJE PARK ŠUME LJEŠKOPOLJSKA GORICA****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Cilj ovog projekta je da definiše prostorne, funkcionalne i estetske aspekte uređenja Ljeskopoljske Gorice, uz poštovanje prirodnih karakteristika prostora, postojeće flore i faune, kao i potreba lokalne zajednice.

Izlazni indikatori se ogledaju u valorizaciji prostora, poboljšanje kvaliteta života građana.

Opis projekta:

Park-šuma Ljeskopoljska Gorica (poznata i kao Mala Gorica) nalazi se u jugozapadnom dijelu Podgorice, između naselja Donja Gorica i Gornja Gorica. Ova prirodna cjelina pozicionirana je neposredno uz magistralni put M2.3, koji povezuje centralne i južne djelove grada, što joj obezbjeđuje dobru saobraćajnu povezanost i laku pristupačnost kako pješacima, tako i biciklistima i motornim vozilima. Lokacija se nalazi na katastarskim parcelama broj 2190, 2191/1, 2191/2 i 3394/8 KO Donja Gorica u zahvatu Prostornog urbanističkog plana Podgorice. Površina zahvata je oko 350.000m².

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državen imovine, Ministarstvo javnih radova.

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih imovinsko - pravnih odnosa

Trenutni status: -U toku ugovaranje izrade Glavnog projekta.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

cca 8.500.000,00 € Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	2026 /	2027 /	2028 /
---	------------------	------------------	------------------

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Javni poziv za odabir Projektanta i Revidenta (izrada i revizija tehničke dokumentacije)	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		

Javni poziv za odabir Izvođača i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Građevinska dozvola	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državen imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova. Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 20- IZGRADNJA VIŠENAMJENSKOG OBJEKTA U ZAGORIČU

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Unapređenje kvaliteta zdravstvenih i javnih usluga za stanovništvo, uticaj na lokalni razvoj. Izlazni inidikatori se ogledaju u izgradnji opremljenog doma zdravlja, osbjekat u potpunosti prilagođen licima smanjene pokretljivosti, lokacija prilagođena djeci u vidu izgradnje platoa sa igralištem.

Opis projekta:

Projektom su na parceli predviđena dva odvojena objekta – Dom zdravlja i Višenamjenski objekat – sa zasebnim ulazima i funkcijama. Dom zdravlja je spratnosti P+2, obuhvata prosotre za opštu medicinu, laboratoriju, ginekologiju, rendgen, pedijatriju i patronažnu službu, uz lift prilagođen osobama smanjene pokretljivosti.

Višenamjenski objekat spratnosti P+1 sadrži tržnicu, apoteke, banku, poštu, prostore za mjesnu zajednicu, teretanu, sale za sport i ples te klub penzionera i mladih, kao i kafe uz dječje igralište.

Ukupna bruto površina je 2.676 m². Prostor ispred objekata oblikovan je kao mali trg sa zelenilom, klupama, česmom i igralištem. Obezbijedeno je oko 70 parking mjesta.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: /

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih imovinsko - pravnih odnosa

Trenutni status: -Izvođenje radova u toku

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
3.417.855,70€ -Ugovorena vrijednost radova Budžet Glavnog grada	2026	2027	2028
	/	/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti
PROJEKAT BROJ 21- IZGRADNJA ISTOČNE TRIBINE GRADSKOG STADIONA
KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:
Ključni cilj je poboljšati sportsku infrastrukturu grada kroz izgradnju nove tribine na gradskom stadionu, čime se unapređuju uslovi za održavanje sportskih i kulturnih manifestacija, povećava bezbjednost i komfor gledalaca, te podstiče razvoj lokalne zajednice i sporta. Izlazni indikatori se ogledaju u izgrađenoj i potpuno funkcionalnoj tribini kapaciteta od 6100 sjedišta, sa pratećom infrastrukturom (rasvjeta, pristupne staze, sanitarni čvorovi, instalacije), koja ispunjava važeće tehničke i bezbjednosne standarde i omogućava korištenje objekta za sportske događaje višeg ranga.

Opis projekta: Objekat je spratnosti 2Po+P+6 ukupne bruto površine 31.666,90 m² i sadrži dvije podzemne etaže sa ukupno preko 450 parking mjesta, uključujući posebne zone za VIP goste i lica smanjene pokretljivosti. U prizemlju su organizovani ulazi za publiku, VIP goste, novinare i igrače, sa direktnim pristupima sa trga i garaže. Na višim etažama smješteni su poslovni prostori, prostori za novinare, VIP i specijalne VIP lože, barovi i TV studiji. Ukupan kapacitet stadiona je 6100 mjesta, uključujući tribinska, VIP i novinarska mjesta, kao i mjesta za osobe smanjene pokretljivosti.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Ministarstvo javnih radova i Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Fudbalski savez Crne Gore

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih imovinsko - pravnih odnosa

Trenutni status: -Završena tehnička dokumentacija. Predat zahtjev za građevinsku dozvolu.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
26.359.439,91 € -projektantski predračun Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Pribavljanje građevinske dozvole	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Prijava početka radova	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Javni poziv za odabir Izvođača i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti**PROJEKAT BROJ 22- IZGRADNJA SAOBRAĆAJNICE U ZAHVATU
DUP-A “AGROINDUSTRIJSKA ZONA”****KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:**

Ključni cilj je unapređenje saobraćajne povezanosti, povećanja kapaciteta mreže i smanjenja zagušenja u širem urbanom području. Projekat ima za cilj bezbjedniji, brži i efikasniji protok saobraćaja uz poboljšanje pristupa okolnim zonama i podsticanje daljeg urbanog razvoja.

Ključni indikatori :

- Izgrađena bulevarska saobraćajnica u punom profilu, u skladu sa tehničkom dokumentacijom.
- Povećan kapacitet saobraćaja i smanjeno prosječno vrijeme putovanja
- Smanjenje saobraćajnih zagušenja na okolnim ulicama nakon puštanja u rad.
- Izgrađena kompletna prateća infrastruktura (trotoari, biciklističke staze, rasvjeta, komunalne instalacije).
- Povećan nivo bezbjednosti saobraćaja (manji broj incidenata i konflikata u zoni).

Opis projekta: Predmetna saobraćajnica je bulevarskog karaktera i predstavlja povezivanje izgrađenog kružnog toka i dijela saobraćajnice na Bulevaru 7-7 i takode izgrađenog dijela Bulevara Josipa Sladea. Ukupna dužina saobraćajnice je cca 815,00 m.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih imovinsko - pravnih odnosa

Trenutni status: -Glavni projekat završen, u fazi revizije.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
3.000.000,00 € -projektantski predračun Budžet Glavnog grada	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Javni poziv za odabir Izvođača i Stručnog nadzora	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		

Pribavljanje građevinske dozvole	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj		
Prijava početka radova	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Dodatne napomene:			

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 23 - IZGRADNJA NADZEMNE MONTAŽNO DEMONTAŽNE GARAŽE

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Cilj izgradnje nadzemne garaže jeste obezbjeđivanje dodatnih kapaciteta za parkiranje, smanjenje pritiska na površinsko parkiranje i unapređenja organizacije saobraćaja u mirovanju, uz povećanje dostupnosti i funkcionalnosti prostora u širem urbanom području.

Izlazni indikatori:

- Izgrađena nadzemna garaža u skladu sa projektnom dokumentacijom i planiranim kapacitetom.
- Ukupan broj novih parking mjesta stavljenih u funkciju.
- Operativna naplatna i kontrolna oprema (rampe, senzori, sistem upravljanja).
- Funkcionalne prateće zone: pješački pristupi, rampe, vertikalna komunikacija (liftovi/stepeništa).
- Smanjen broj vozila na površinskim parkiralištima u zoni nakon puštanja u rad.

Opis projekta: -Predmetni objekat je projektovan na lokaciji koju čine dio katastarske parcele 1169/1 KO PG I u naselju Blok V u Podgorici. Parcela za izgradnju je planirana na dijelu postojećeg parkirališta između Doma zdravlja i Bulevara Mihaila Lalića. Objekat je planiran kao montažno demontažna nadzemna garaža spratnosti P+3, ukupne bruto površine 11.171,52m². Kapacitet garaže je 356 pm.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo, Ministarstvo javnih radova

Subjekti uključeni u implementaciju: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo javnih radova.

Status imovinsko pravnih odnosa: -nema neriješenih imovinsko - pravnih odnosa

Trenutni status: -Glavni projekat pozitivno revidovan.

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

	2026	2027	2028
cca 8.000.000,00 € Budžet Glavnog grada i Kapitalni budžet	/	/	/

AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Javni poziv za odabir Projektanta i Revidenta	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Javni poziv za odabir Izvođača i Stručnog nadzora	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Pribavljanje građevinske dozvole	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Prijava početka radova	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine		
Aktivnosti na izvođenju radova	Ministarstvo javnih radova/ Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice doo		
Dodatne napomene:			

**PROJEKAT BROJ 24 - STRATEŠKA DOKUMENTA ZA RAZVOJ
SAOBRAĆAJA**

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

-Izrada Studije razvoja saobraćaja za Glavni grad Podgorica

-Izrada Studije Bike sharing

Osnovni cilj izrade Studije razvoja saobraćaja je da se analiziraju postojeći kapaciteti transportne ponude (saobraćajna infrastruktura, javni gradski i prigradski prevoz, taksi prevoz, sistem javnog parkiranja), identifikuju karakteristike saobraćajne potražnje (potrebe zajednice za prevozom – obim potrebe za putovanjima, prostorna raspodjela putovanja, svrha putovanja, izbor vidova prevoza) i definiše osnova za strateško planiranje razvoja saobraćajnog sistema Glavnog grada Podgorice, odnosno planova održive urbane mobilnosti, studija ekonomske opravdanosti, i operativno upravljanje saobraćajno transportnim sistemom.

Pored primarnih ciljeva, izrada saobraćajne studije će omogućiti ostvarenje sekundarnih saobraćajnih ciljeva:

- Formiranje geobaze podataka o karakteristikama transportne ponude (prostorni podaci o saobraćajnim zonama, uličnoj mreži, raskrsnicama, sistemu javnog gradskog prevoza, sistemu javnog parkiranja, atributima taksi prevoza, sistemu mikromobilnosti – biciklističke staze, biciklistički parkinzi, sistemi za dijeljenje trotineta);
- Formiranje informacione osnove o karakteristikama saobraćajne potražnje (saobraćajno opterećenje, brzina saobraćajnog toka, obim korišćenja privatnog prevoza i javnog gradskog prevoza, korišćenje biciklističkog prevoza, svrhe putovanja, prostorna raspodjela putovanja, vremenska distribucija putovanja);
- Formiranje digitalne platforme za primjenu inteligentnih transportnih sistema (izrada baze podataka i makro modela za simulaciju saobraćaja, izrada platforme za primjenu simulacionih modela na mikro nivou, baza podataka za primjenu adaptivnih sistema upravljanja saobraćajem i drugih ITS sistema).

Studija Bike sharing ima za cilj razvoj biciklističke mikromobilnosti, uz naglasak na održivost i inovacije kao i analizu postojećih saobraćajnih tokova, prikupljanje podataka o trenutnoj biciklističkoj infrastrukturi u Podgorici, uključujući broj bicikala i postojeću biciklističku infrastrukturu. Poseban fokus bi bio na identifikaciji potencijalnih lokacija pogodnih za postavljanje eko održivih stanica koje koriste solar panele za napajanje i procjenu korišćenja bicikala među građanima.

Opis projekta:

Područje istraživanja definisano je aktuelnim Prostorno-urbanističkim planom Glavnog grada Podgorice. Saobraćajna studija treba da obuhvati svih deset gradskih planskih zona.

Studija treba da sadrži sljedeće elemente:

- Cilj Studije;
- Analiza strateškog okvira i pravnih akata;
- Analiza važeće prostorno – planske dokumentacije;
- Analiza sistema transportne ponude:
 - Definisanje saobraćajnih zona i njihovih karakteristika;
 - Utvrđivanje karakteristika putne i ulične mreže;
 - Definisanja karakteristika privatnog i javnog gradskog prevoza;
 - Evaluacija sistema parkiranja;
 - Mapiranje i procjena kapaciteta mikromobilnosti (bicikli, trotineti);
 - Analiza sistema javnog parkiranja;
 - Obilježja bezbjednosti saobraćaja;
- Saobraćajna istraživanja:
 - Anketu u domaćinstvima o dnevnim lokalnim kretanjima;
 - Anketu putnika, vozača teretnih vozila i brojanje saobraćaja na spoljnom kordonu;
 - Anketu putnika na terminalima;
 - Brojanje saobraćaja na svim značajnijim raskrsnicama na području grada.
 - Istraživanje karakteristika pješačkih i biciklističkih tokova na najznačajnijim raskrsnicama;
 - Snimanje parametara saobraćajnog toka na uličnoj mreži (brzine);
- Prognoza saobraćajne potražnje (izrada transportnog modela);
 - Razvoj modela nastajanja putovanja;
 - Razvoj modela prostorne raspodjele putovanja;
 - Razvoj modela vidovne raspodjele putovanja;
 - Razvoj modela raspodjele tokova na mrežu saobraćajnica;
 - Analiza varijantnih rješenja;
 - Kreiranje geobaze podataka (.shp format).
- Definisanje strateških ciljeva budućeg razvoja saobraćaja.
- Procjena institucionalnih i infrastrukturnih kapaciteta za efikasno i održivo planiranje i kontrolu saobraćajnog sistema.
- Zaključci i preporuke za razmatranja.

Studija bike sharing treba da obuhvati planiranje novih biciklističkih koridora (puteve, staze i trake) koje povezuju ključne gradske tačke (škole, poslovne zone, parkove), uz integraciju postojeće mreže javnog saobraćaja.

Planiranje stanica za čuvanje bicikala koje koriste solarnu energiju za samoodrživost. Stanice bi bile modularne, brzo postavljive bez potrebe za opsežnim građevinskim radovima i prilagođene i za standardna i za električna bicikla.

Vodeći partner/Nosilac projekta: Sekretarijat za saobraćaj/odabrani ponuđač

Subjekti uključeni u implementaciju: /

Status imovinsko pravnih odnosa:/

Trenutni status:

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
Budžet Glavnog grada – 650.000.00€	2025	2026	2027
		/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Sprovođenje aktivnosti u vezi sa izradom tehničke dokumentacije	Sekretarijat za saobraćaj	Septembar 2025. godine	

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 25 - IZRADA BAZE PODATAKA PUTNE INFRASTRUKTURE I SPROVOĐENJE POSTUPKA PRIKUPLJANJA I ANALIZE PODATAKA

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Izrada Baze podataka putne infrastrukture Glavnog Grada predstavlja usklađivanje sa ključnim strateškim dokumentima Crne Gore u oblasti saobraćaja, digitalizacije i bezbjednosti.

Projekat direktno doprinosi sprovođenju Strategije poboljšanja bezbjednosti drumskog saobraćaja 2024–2030, posebno mjerama koje se odnose na mapiranje rizika, identifikaciju opasnih mjesta i razvoj politika zasnovanih na podacima.

Rješenje je takođe u skladu sa Strategijom razvoja saobraćaja 2019–2035, koja predviđa digitalnu integraciju, modernizaciju infrastrukture i uvođenje inteligentnih transportnih sistema kao osnove za efikasno i bezbjedno upravljanje saobraćajem.

Projekat doprinosi i sprovođenju ciljeva Programa razvoja i uvođenja ITS sistema 2022–2026, posebno oblasti „Optimalno korišćenje informacija o putevima, saobraćaju i putovanjima“, kroz uspostavljanje sistema za tačne, ažurne i digitalno dostupne podatke o putnoj mreži i saobraćaju te njihovu elektronsku razmjenu između nadležnih organa i pružalaca usluga.

Projekat je usklađen i sa Strategijom digitalne transformacije Crne Gore 2022–2026, koja sektor saobraćaja prepoznaje kao dio kritične infrastrukture, naglašavajući potrebu za sigurnim, interoperabilnim i održivim digitalnim sistemima.

Dugoročno, ovakav sistem bi omogućio održivo, prilagodljivo i upravljanje saobraćajem zasnovano na podacima, koje doprinosi povećanju bezbjednosti saobraćaja, smanjenju troškova i efikasnijem planiranju javnih politika.

Opis projekta:

Željeni ishod ovog rješenja je uspostavljanje jedinstvene digitalne platforme koja omogućava integrisano, automatizovano i transparentno upravljanje podacima o putnoj infrastrukturi u Glavnom gradu. Implementacijom platforme unaprijedila bi se efikasnost i koordinacija između svih institucija, kroz automatsku razmjenu podataka i standardizovane procese prikupljanja, validacije i analize informacija.

Platforma bi omogućila razvoj politika zasnovanih na relevantnim podacima o putevima, putnim objektima, saobraćajnoj signalizaciji i opremi puta, kroz primjenu naprednih analitičkih alata, statističkih metoda i AI modela za prepoznavanje visokorizičnih lokacija na putevima.

Na taj način, nadležni organi bi mogli donositi objektivne, prioritetno usmjerene odluke, zasnovane na pouzdanim podacima, čime bi se povećala bezbjednost saobraćaja, smanjio broj nezgoda i efikasnije usmjeravala ulaganja u infrastrukturu.

Gradanima bi bila omogućena veća dostupnost informacija - putem javnog interfejsa mogli bi u realnom vremenu pristupiti podacima o stanju puteva, radovima, obustavama i uslovima vožnje.

Na taj način bi se povećalo povjerenje u rad institucija, poboljšala informisanost i doprinijelo većem zadovoljstvu korisnika. Sa aspekta javne uprave, digitalna platforma bi doprinijela smanjenju administrativnih troškova, racionalnijem korišćenju resursa i smanjenju grešaka koje proizilaze iz ručnog unosa podataka.

Kao jedna od najzahtjevnijih (vremenskih i finansijskih) stavki jeste prikupljanje i obrada podataka o putnoj infrastrukturi (tehnički podaci o putevima, mostovima, saobraćajnoj signalizaciji i opremi puta). U vezi sa ovim aktivnostima, Sekretarijat planira nabavku vozila sa potrebnom hardverskom i softverskom opremom, čime bi samostalno izvršio snimanje postojeće mrežne puteve i unos podataka u Bazu. Takođe, ovo vozilo bi se moglo koristiti i za druge aktivnosti koje za cilj imaju unapređenje stanja saobraćaja na teritoriji Glavnog grada (evidentiranje i sankcionisanje nepropisno zaustavljenih i parkiranih vozila).

Vodeći partner/Nosilac projekta: Sekretarijat za saobraćaj/odabrani ponudač

Subjekti uključeni u implementaciju: /

Status imovinsko pravnih odnosa:/

Trenutni status:

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA

-Budžet Glavnog grada 80.000,00E	2025	2026	2027
		/	/
AKTIVNOSTI	Odgovorna osoba	Datum početka	Krajnji rok
Sprovođenje aktivnosti u vezi izrade tehničke dokumentacije	Sekretarijat za saobraćaj	Septembar 2025. godine	

Dodatne napomene:

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 26 - POBOLJŠANJE BEZBJEDNOSTI SAOBRAĆAJA

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Ključni ciljevi:

- Izrada Strategije poboljšanja bezbjednosti drumskog saobraćaja,
- Izrada studija, tehnička dokumentacija i izvođenje radova za bezbjedne zone osnovnih škola, opasnih dionica puteva i opasnih raskrsnica (crnih tačaka),
- Sprovođenje preventivnih edukativnih kampanja za sve učesnike u saobraćaju (kampanje za djecu predškolskog uzrasta, osnovnih i srednjih škola) kampanja bezbjedne vožnje za motocikliste i mlade vozače i drugo).

U skladu sa Strategijom poboljšanja bezbjednosti drumskog saobraćaja u Crnoj Gori od 2024.godine do 2030. godine, kao jedna od aktivnosti prepoznata je obaveza jedinica lokalne samouprave da izrade lokalne Studije poboljšanja bezbjednosti drumskog saobraćaja.

Na osnovu analize podataka o saobraćajnim nezgodama, izmjerenih indikatora bezbjednosti saobraćaja i analize stavova učesnika u saobraćaju, potrebno je izraditi Strategiju i dvogodišnji Akcioni plan sa jasno utvrđenim ciljevima i mjerama kako bi se sa nivoa Glavnog grada doprinjelo ostvarivanju državnih strateških ciljeva za smanjenje smrtno stradalih i teško povrijeđenih u saobraćajnim nezgodama za 50% do 2030. godine u odnosu na 2021. godinu i nula smrtno stradale djece u saobraćaju.

Kao jednu od aktivnosti u cilju povećanja bezbjednosti saobraćaja, tj. ranjivih učesnika u saobraćaju neophodno je realizovati Projekat bezbjednih zona škola (izrada tehničke dokumentacije i izvođenje radova), Projekat opasnih dionica puta i opasnih raskrsnica, izraditi tehničku dokumentaciju i izvesti radove za eliminisanje opasnih dionica i opasnih raskrsnica (crnih tačaka).

Pored aktivnosti na putnoj infrastrukturi neophodno je sprovesti kampanje koje za cilj imaju preventivno djelovanje za sve učesnike u saobraćaju.

Opis projekta:

Svjedoci smo da je stanje bezbjednosti saobraćaja na putevima u Crnoj Gori veoma loše i da se sa 75 smrtno stradalih u saobraćajnim nezgodama u 2024. godini Crna Gora nalazi u začelju država Evrope. Ove činjenice su više nego alarmantne i zahtijevaju ozbiljan i urgentan pristup svih nadležnih organa. U cilju postizanja razvoja i većeg standarda u svim oblastima, Crna Gora koristi i teži primjeniti iskustva zemalja koje su najnaprednije i u oblasti saobraćaja. S tim u vezi, Vlada Crne Gore je zaključkom br. 08-078/24-4042/2 od 23.07.2024. godine donijela Strategiju poboljšanja bezbjednosti u drumskom saobraćaju za period od 2024. do 2030. godine s Akcionim planom za period 2024-2025. godine, kojom je definisan glavni cilj, tačnije, smanjenje broja poginulih i teško povrijeđenih lica u saobraćajnim nezgodama za 50% do 2030. godine, u odnosu na 2021. godinu i bez poginule djece u saobraćaju.

Kako bezbjednost saobraćaja zavisi od pet osnovnih stubova, odnosno od upravljanja bezbjednošću saobraćaja, bezbjednih puteva, bezbjednih vozila, bezbjednosti ranjivih učesnika u saobraćaju i vremena djelovanja nakon saobraćajnih nezgoda, da bi ostvarili ciljeve definisane Strategijom neophodno je unaprijediti svaku od navedenih oblasti pojedinačno.

S obzirom na prethodno navedeno i uspostavljene trendove saobraćajnih nezgoda i posljedica saobraćajnih nezgoda na teritoriji Glavnog grada odnosno podatka da je u 2024. godini na teritoriji Podgorice evidentirano 2858 saobraćajnih nezgoda od ukupno 6649 nezgoda (29%), da je smrtno stradalo 17 od ukupno 75 lica (23%), kao i da je povrijeđeno 1242 lica od ukupno 3078 lica (40%), upućuje nas na neophodnost primjene određenih mjera i aktivnosti na lokalnom nivou, kako bi se stanje u ovoj oblasti poboljšalo.

Kao primjer dobre prakse gradova država u regionu, a u skladu sa obavezama iz Akcionog plana Strategije, Glavni grad treba da uradi Strategiju poboljšanja bezbjednosti drumskog saobraćaja za teritoriju Glavnog grada, sa jasnim ciljevima, mjerama i aktinostima koje će doprinjeti poboljšanju stanja bezbjednosti saobraćaja.

Pored izrade strateškog dokumenta potrebno je izraditi Studije, tehničku dokumentaciju i izvesti radove za bezbjedne zone škola, opasne dionice puteva i opasne raskrsnice (crne tačke).

U saradnji sa nadležnim institucijama, naučno-obrazovnim institucijama i NVO sektorom, neophodno je planirati i u kontinuitetu sprovoditi preventivne edukativne kampanje za sve učesnike u saobraćaju (kampanje za djecu predškolskog uzrasta, osnovnih i srednjih škola) kampanje bezbjedne vožnje za motocikliste i mlade vozače i drugo).

U cilju unaprijeđenja znanja i vještina mladih vozača, koji po analizama saobraćajnih nezgoda čine i do 30% smrtno stradalih u saobraćajnim nezgodama, neophodno je izgraditi saobraćajni poligon koji bi kroz ugovorni odnos sa Glavnim gradom koristile auto-škole za obuku kandidata i polaganje vozačkih ispita, kao i za sprovođenje kampanja bezbjedne vožnje i poboljšanja vještina upravljanja vozilom. Pored toga, poligon bi se koristio i za edukaciju naimladih i nairaniiviih učesnika u saobraćai

BUDŽET I IZVOR FINANSIRANJA			
Budžet Glavnog grada 1.100.000,00€	2025	2026	2027
		/	/
AKTIVNOSTI		Datum početka	Krajnji rok

SPECIFIČNI CILJ I – Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PROJEKAT BROJ 27 - RAZVOJ ODRŽIVOG JAVNOG PREVOZA I AKTIVNE MOBILNOSTI

KLJUČNI CILJ I IZLAZNI INDIKATORI:

Ključni ciljevi:

- Izrada Studije javnog gradskog i prigradskog prevoza putnika
- Izrada Studije auto-taksi prevoza
- Izrada Plana održive urbane mobilnosti
- Unaprijeđenje voznog parka za obavljanje javnog gradskog i prigradskog prevoza

Za prelazak na bezbjednu, pristupačnu, pametnu i otpornu gradsku mobilnost sa nultom stopom emisija neophodno je usmjeriti se na aktivnu i zajedničku mobilnost koja se bazira na rješenjima sa niskom i nultom stopom emisija. Iz tog razloga neophodan je strateški pristup i nova ulaganja, sa fokusom na javni prevoz, multimodalnost i infrastrukturu za aktivnu mobilnost.

Očekivani efekti studija treba da omoguće da buduća mreža linija sistema javnog gradskog i prigradskog prevoza putnika u Glavnom gradu podržava ostvarenje koncepta realizacije efikasne mobilnosti svih kategorija korisnika, uz racionalizaciju troškova funkcionisanja cjeline sistema. Takođe, mreža linija treba da omogući unaprijeđenje proizvodne, tehničke i ekonomske efikasnosti sistema. Sistem javnog gradskog i prigradskog prevoza putnika treba da doprinese stvaranju uslova da Glavni grada bude pogodna za život, humano orijentisana i ekološki prihvatljivija, sa visokim stepenom opšte transportne održivosti.

U cilju razvoja pametne i održive mobilnosti neophodno je izvršiti investiranje u efikasniji javni prevoz putnika kroz modernizaciju sistema, uvođenje električnih prevoznih sredstava, poboljšanje ponude, povećanje frekventnosti, cijenovne pristupačnosti i dostupnosti javnog prevoza, jačanje komunikacije sa građanima, razvoj aplikativnih rješenja i primjenu inteligentnih transportnih sistema i pružanje informacija o prevozu u realnom vremenu.

Opis projekta: Sistem javnog prevoza putnika sa svojim performansama, tehnologijom, kvalitetom, troškovima i uticajem na okruženje, predstavlja jedan od bitnih faktora od uticaja na funkcionisanje. Osnovna aktivnost u procesu planiranja i projektovanja sistema javnog prevoza putnika podrazumjeva uspostavljanje optimalne raspodjele putovanja po podsistemima (modal split) i distribuciju putovanja na one pod sisteme koji donose ravnotežni optimum u realizaciji mobilnosti građana. Uspješni gradovi i gradovi pogodni za život se oslanjaju na efikasan sistem javnog masovnog prevoza putnika, koji u sinergiji sa vidovima fleksibilnog sistema prevoza putnika korisnicima pružaju kombinovanu transportnu uslugu, odnosno uslugu kombinovane mobilnosti.

Obaveza Glavnog grada da se realizuje viši nivo kvaliteta prevozne usluge uz prihvatljivu cijenu, kao i obaveze vezane za obezbjeđenje kvalitetne realizacije mobilnosti stanovnika, predstavljaju ključne zahtjeve prema saobraćajno-transportnom sistemu.

Da bi opstao u ovako složenim uslovima, i da bi u budućem vremenu imao elemente razvojnog karaktera, sistem javnog prevoza se mora transformisati u svim aspektima strukture, funkcionisanja, organizacije i upravljanja u skladu sa savremenim tokovima nauke i prakse u svijetu. Koncept nove strukture, organizacije, upravljanja i funkcionisanja sistema u Glavnom gradu treba da bude usmjeren ka stvaranju uslova za sprovođenje kontinualnog procesa pozicioniranja sistema u budućnosti u smislu njegove održivosti i nezavisnosti kroz definisanje ciljeva koje sistem želi dostići, kao i na pravce i načine za dostizanje ciljeva cjeline sistema, imajući u vidu realne sopstvene mogućnosti.

Struktura i veličina sistema javnog prevoza putnika zavisi prije svega od transportnih potreba i transportnih zahtjeva korisnika koji su u različitim karakterističnim časovima u toku dana, danima i sezonama u toku godine, različiti po obimu i po intenzitetu. Transportne potrebe i transportni zahtjevi su bazne veličine koje predstavljaju ulaz za projektovanje najvažnijih elementa rada sistema javnog prevoza putnika, a samim tim i ključni faktori od uticaja na proces optimizacije svih angažovanih resursa u sistemu (vozila, zaposleni, finansije, infrastruktura na mreži linija, transportni kapaciteti, itd.). Na proces nastanka transportnih zahtjeva i njihovih karakteristika u toku dana utiče veliki broj faktora između kojih najveći uticaj imaju karakteristike tržišta transportnih usluga, odnosno urbano područje koje sistem opslužuje, broj i raspodjela aktivnosti korisnika, sezone u toku godine karakteristične po specifičnim aktivnostima stanovnika, položaj, karakteristike transportne mreže (infrastrukture), tipovi linija, projektovani kvalitet usluge, itd.

Sa druge strane, osnovni element strukture sistema javnog prevoza putnika čini saobraćajna mreža sistema, koja svojim performansama ujedno predstavlja i osnovu transportne ponude sistema. Mreža linija zavisi od strukture grada, gradske saobraćajne mreže i njene infrastrukture (ulične i putne mreže), strukture samog sistema javnog prevoza putnika, veličine transportnih zahtjeva i potreba korisnika sistema, geografskih i klimatskih karakteristika područja grada, itd. Da bi mreža linija sistema javnog prevoza putnika na teritoriji Glavnog grada bila u skladu sa zahtjevima ključnih aktera (korisnici, prevoznik i organi lokalne uprave) i da bi u budućem vremenu imala elemente razvojnog karaktera, ona se mora kontinualno prilagođavati, u vremenu i prostoru, razvoju Glavnog grada i njenih osnovnih funkcija. U tom smislu, neophodno¹⁸⁰ je postojeću mrežu linija sistema javnog gradskog i prigradskog prevoza putnika, unaprijediti, restrukturirati i preprojektovati u skladu sa egzaktno utvrđenim karakteristikama transportnih potreba i transportnih zahtjeva. U skladu